

”En trygghet att få åldras bland de sina”

En analys av diskussionen om etniska äldreboenden

Av
Rebecca Posada och Therese Hansson

LUNDS UNIVERSITET
Socialhögskolan

Kandidatuppsats SOPA63
VT14

Handledare: Håkan Jönson

Abstract

Authors: Rebecca Posada and Therese Hansson

Title: “It feels safe to age among one’s own” – an analysis of the discussion about ethnical elderly homes

Supervisor: Håkan Jönson

The aim of this study was to understand how elderly immigrants are being categorized in the discussion about ethnical elderly homes and which descriptions of problems are used to argue for the existence of the ethnical homes, from a social constructionist point of view. Furthermore, we investigate who the claims-makers are and how concepts such as ethnicity and culture are portrayed in this discussion. The data consist of articles from newspapers and magazines, as well as websites of the ethnical elderly homes. We also included nationalist internet-based newspapers which use a similar way of making distinctions between Swedes and elderly immigrants. The purpose of this was to understand how the different data related to each other. In the discussion about elderly immigrants and public care distinctions are commonly made between this category and Swedish elders. Firstly, we found that ethnical elderly homes are often described as a solution to issues of communication and isolation in public elderly care which occur due to language differences between the caregiver and the caretaker, but also as a solution for the cultural dilemmas which elderly immigrants face when in contact with the public care. Secondly, we discovered, from our qualitative data analysis, that it is common for distinctions to be made between elderly immigrants and elderly Swedes in all of the data, but that the nationalist authors use normative and moral values to highlight issues connected to immigration and society. Lastly, we found that elderly immigrants are usually described as a homogeneous group who are different in relation to Swedish elders, both in terms of cultural background and needs when getting older, and that they are seldom the claims-makers in the discussion.

Key words: *ethnic* elderly homes, ethnicity and elderly care, elderly immigrants, multicultural care*

Nyckelord: *etniska äldreboenden, etnicitet och äldreomsorg, äldre invandrare, mångkulturell vård*

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Problemformulering	1
1.2 Syfte	3
1.3 Frågeställningar	3
1.4 Uppsatsens fortsatta framställning	4
1.5 Begrepp	5
2. Tidigare forskning	7
2.1 Särskilda vårdformer för äldre invandrare	7
2.2 Kultur och etnicitet i vård och äldreomsorg	8
2.3 Utanförskap och differentiering	10
2.4 Förväntningar hos äldre	11
3. Teoretiska utgångspunkter	13
3.1 Socialkonstruktionism	13
3.2 Claims-making	14
3.3 Intersektionalitet	14
3.4 Kategorisering	15
3.5 ”Vi” och ”de”	16
4. Metod	17
4.1 Kvalitativ innehållsanalys	17
4.2 Urval	17
4.3 Tillvägagångssätt vid insamling av material	19
4.4 Bearbetning och analys	20
4.5 Tillförlitlighet	21
4.6 Arbetsfördelning	22
4.7 Etiska överväganden	22
5. Analys	24
5.1 Beskrivningar av etniska äldreboenden	24
5.2 Problemformuleringar och claims-makers	30
5.2.1 Vem kommer till tals?	30
5.2.2 Hur talas det om målgruppen?	32
5.2.3 Problemformuleringar och lösningar	33
5.2.4 Att skapa ett socialt problem	34
5.3 Kategorin äldre invandrare	36
5.3.1 Kategoriseringar som åtskiljande	37
5.3.2 Kultur och Etnicitet	39
5.4 Nationalistiskt Material	41

5.5 Normativa och kognitiva distinktioner	44
6. Slutdiskussion	48
Referenslista	51
Empiri	53

1. Inledning

Denna studie tar sin utgångspunkt i diskussionen kring så kallade etniska äldreboenden, vilket innebär äldreboenden där personalen innehar särskilda språkkunskaper och där olika kulturella aspekter betonas inom vården. Det kan till exempel handla om boenden med finsk inriktning eller med persisk profil. Språkets betydelse och kulturella aspekter så som mat, musik och tradition har en central roll inom dessa boenden. Det finns även äldreboenden med religiös prägel, så som judiska och katolska boenden. Dessa boenden syftar till att skapa gemenskap för en grupp med samma etniska bakgrund så att personerna som vistas där ges trygghet, kontinuitet och stabilitet. Vårt intresse för äldreomsorgen grundar sig i att vi båda har erfarenhet av att arbeta inom äldrevården och vi menar att diskussioner kring etnicitet, kultur, minoriteter och frågor som handlar om hur dessa kan yttra sig inom socialt arbete är viktiga.

1.1 Problemformulering

Ett forskningsområde som under de senaste 30 åren fått allt större uppmärksamhet är etnicitet inom vård och omsorg. Tillvaron och situationen för de som brukar beskrivas som *äldre invandrare* började i Sverige att uppmärksammas i slutet av 70-talet (Bacal 1996; Ronström 1996; Lill 2007). Etnicitet har beskrivits som ett problemområde både i samhället och även inom vård och omsorgssektorn och flera politiska mål och aktioner har utförts kring området (Lill 2007). I en rapport som år 1991 redovisades av Socialstyrelsen och Statens invandrarverk (Socialstyrelsen 1991) konstaterades att gruppen äldre med invandrarbakgrund skulle komma att öka drastiskt under de kommande tio åren och det fastställdes även att mycket lite gjordes för gruppen äldre invandrare samt att det saknades beredskap för att möta deras behov (Ronström 1996; Lill 2007). Något som växer fram allt mer är olika särlösningar inom svensk äldreomsorg. En typ av särlösning som har uppkommit i samband med den ökade diskussionen om migration kopplat till vård och omsorg är bland annat äldreboenden som främst är riktade till särskilda etniska grupper, så kallade etniska äldreboenden (Ronström 1996; Emami 2011). Vi har dessvärre inte funnit statistik gällande omfattningen av platser på sådana här boenden, vilket hade varit av intresse för bakgrundsförståelsen av studien.

I diskussionen om dessa särlösningar inom äldreomsorgen tenderar situationen för kategorin *äldre invandrare* att beskrivas i termer av isolering, utanförskap, ensamhet och

kommunikationssvårigheter, både i hemmet och inom kontexten av den offentliga vården. Många forskare menar att beskrivningar av den här kategorin brukar göras med antaganden om att gruppen innehar särskilda behov och att bemötandet av så kallade äldre med invandrarbakgrund är en utmaning för äldreomsorgen (Torres 2010). Etniska äldreboenden beskrivs gärna som en positiv lösning som tar hänsyn till flera aspekter av den äldres situation, behov och kulturella bakgrund. Utifrån dessa beskrivningar och Torres (2010) resonemang om konstruktionen av *äldre invandrare* i media väcks frågor om diskussionen om etniska äldreboenden bidrar till att reproducera bilden av kategorin. Hur ”görs” *äldre invandrare* i diskussionen och hur bidrar detta till stereotypa föreställningar om kategorin, samt om begrepp som etnicitet och kultur? Grundar sig dessa föreställningar på en idé om isärhållande? Kan idén om etniska äldreboenden även grunda sig i tankar om gemenskap och sammanhållning och hör dessa ihop med idéer om gemensamma problem som boendena löser? Det är ju trots allt, utifrån diskussionen om *äldre invandrares* problem i vårdkontakten, en efterlängtd lösning. Det är dock inte alla som menar att etniska äldreboenden är en positiv åtgärd för det svenska samhället. Vid en vanlig Google- sökning på ”etniska äldreboende*” är 6/10 resultat på första sidan från uttalat nationalistiska tidningar eller hemsidor (2014-05-09). I det här materialet tenderar etniska äldreboenden att beskrivas i ett annat ljus, till exempel utifrån resonemang om vem som är värdig särskild vård och inte. För att förtydliga detta följer här ett citat ur ett kommentarsfält till en artikel i tidningen *Fria Tider*:

Jag är så förbaskat trött att få örfilar/.../ av våra ja, idiotiska myndigheter samt politiker jag är så förbaskat trött att se våra trappa pensionärer som har byggt upp sin pension bli bestulna på deras trygga ålderdom av helt främmande folkslag ska leva på våra hårt inarbetade pengar och suga ut allt för oss etniska svenskars överlevnad i framtiden. Jag är så förbaskat trött att alltid få krypa till korset för att främmande folkslag ska leva i lyxtillvaro i Sverige på vår bekostnad och överlevnad.

Det nationalistiska materialet anspelar på en typ av uppdelning av *äldre invandrare* och *äldre svenskar* som redan praktiseras i den allmänna diskussionen men gör inte endast särskiljanden utan lägger också in värderingar i dessa. I förlängningen handlar här problemformuleringarna om invandrare och invandring som problem i största allmänhet och inte längre endast *äldre invandrare* i förhållande till *äldre svenskar*. Vi vill i vår studie bland annat förstå hur detta material relaterar till vårt övriga material, som utgörs av dags-och kvällstidningar, tidskrifter och etniska äldreboendens hemsidor. Hur ser dessa problemformuleringar ut, hur byggs de

upp och vilka argument används? Det är relevant att ta med den här sidan av diskussionen i vår studie för att det verkar vara en högljudd röst i diskussionen om *äldre invandrades* och *äldre svenskars* förhållanden till den offentliga äldreomsorgen i Sverige.

Det finns olika undersökningar om hur kategorin *äldre invandrare* konstrueras inom det offentliga och vad den här kategorin ofta kopplas samman med. Bland annat har Lindblom och Torres (2011) genomfört en studie om hur dagstidningen *Svenska Dagbladet* konstruerar kategorin *äldre invandrare* och Nilsson (2008) har skrivit sin avhandling om hur *äldre invandrare* konstrueras i det offentliga och gjort jämförelser mellan tre offentliga arenor. Utifrån den kunskap och forskning som redan finns vill vi undersöka hur *äldre invandrare*, och eventuella ytterligare kategoriseringar, konstrueras i just denna diskussion som rör etniska äldreboenden. Vi menar, i likhet med Nilsson (2008), att det är relevant att undersöka hur sociala kategorier konstrueras eftersom vissa kategorier tenderar att användas som förgivettagna i exempelvis forskning, trots att de egentligen är svårdefinierade.

Ytterligare en studie som vi har inspirerats av är Jönsons (2006) undersökning om vilka problemperspektiv som kunde utläsas i debatten om så kallade *vårdskaandaler* och missförhållanden inom äldreomsorg. I sin bok *Sociala problem som perspektiv* (2010) redogör han för olika sätt att närma sig perspektivanalys. Influerade av denna typ av analys menar vi att det även kan vara intressant att undersöka vilka problemformuleringar som framkommer i materialet och vilka problem som etniska äldreboenden är en lösning på, samt vem som kommer till tals i diskussionen.

1.2 Syfte

Vårt syfte är att utifrån olika textkällor och med en socialkonstruktionistisk ansats undersöka hur kategorier, problemformuleringar och föreställningar om begrepp som etnicitet och kultur konstrueras i diskussionen om etniska äldreboenden.

1.3 Frågeställningar

1. Hur beskrivs och motiveras etniska äldreboenden avseende funktion och målgrupp?
2. Vilka problemformuleringar kopplade till etniska äldreboenden går att utläsa? För vilka problem menar man att etniska äldreboenden är lösningen?
3. Hur ser problemformuleringar om etniska äldreboenden ut i det nationalistiska materialet och hur relaterar detta material till övrig empiri?

4. Vilka föreställningar om etnicitet, kultur och olika kategorier förmedlas?

1.4 Uppsatsens fortsatta framställning

Detta avsnitt handlar om hur vi konkret har valt att ordna materialet, i vilken följd det ska placeras och hur det ska grupperas. Genom att göra en kort redogörelse för vårt upplägg hoppas vi ge läsaren en överblick av vår uppsats och på så sätt göra det enklare att följa våra tankegångar. Studien påbörjas med ett avsnitt om tidigare forskning, hur företeelsen vi skriver om har behandlats i andra undersökningar och på vilket sätt den här forskningen brukar bedrivas. Efter detta följer våra teoretiska utgångspunkter, vilka bland annat är socialkonstruktionism, intersektionalitet och claims-making, som metodkapitlet därefter tar avstamp i. I metodavsnittet lägger vi mycket fokus på att beskriva vårt urval samt bearbetning av material för att tydliggöra vår empiri för läsaren innan vi går vidare till uppsatsens analysdel. Analysen har vi delat upp i ett antal kapitel för att skapa en översiktlig och tydlig disposition. Det första kapitlet utgår ifrån beskrivningar av etniska äldreboenden, det andra kapitlet fokuserar på problemformuleringar och vem som kommer till tals i diskussionen, det tredje kapitlet handlar om kategoriseringar av så kallade äldre invandrare, det fjärde kapitlet utgår ifrån det nationalistiska materialet och det sista kapitlet behandlar normativa och kognitiva distinktioner, samt resonemang om hur materialen relaterar till varandra. Vi avslutar med en slutdiskussion där vi bland annat gör en kort summering av vår analys samt tar upp aspekter som vi finner intressanta men som inte har fått ta någon större plats i uppsatsen. Härfter följer ett kort avsnitt om begrepp som vi anser relevanta att förklara närmre i vår studie, då de är mångfacetterade och kan uppfattas olika beroende på sammanhang och därför bör problematiseras.

1.5. Begrepp

Etnicitet och kultur

Begreppet etnicitet används alltmer frekvent inom samhällsdebatten idag (Mattsson 2010). Som begrepp är det inte särskilt gammalt och uppkom inte i ordböcker förrän 1972, dock har det tidigare använts inom forskning med andra formuleringar som “etniska grupper” eller “etnisk kultur” (O’Dell 2002). En möjlig historisk förklaring till uppkomsten av begreppen etnicitet och kultur är bannlysningen av rasbegreppet som skedde efter att nazisterna under andra världskriget hade begått många fruktansvärda handlingar i dess namn. Man behövde då nya begrepp och en ny vokabulär för att kunna prata om likheter och skillnader mellan folkgrupper, varför etnicitet och kultur började ersätta de tidigare begreppen. Denna förändring var dock inte utan problem och det finns forskare som menar att synen på skillnader mellan folkgrupper inte har förändrats, trots att vokabulären har det (ibid.). Flera forskare har försökt att reda ut vad etnicitet innebär och menar att det inte är något statiskt utan i högsta grad något föränderligt som är ett resultat av sociala processer. Generellt sett innebär etnicitet att vara del av en grupp och deras levnadsförhållanden där själva samhörigheten kan skapas av bland annat kultur och språk, men någon entydig förklaring av begreppet finns inte (Mattsson 2010). Den traditionella definitionen av etnicitet har en stark koppling till kulturella identitetsprocesser, vilket innebär att vi under hela livet försöker identifiera oss med en särskild grupp och lär oss att vissa symboler och kulturella attribut är viktiga. Det handlar ofta om ett gemensamt språk, gemensam historia, religiösa övertygelser, musik och olika högtider. För att en etnisk grupp ska existera krävs också att omvärlden definierar, identifierar och erkänner gruppen med sin särskilda uppsättning av kulturella attribut (O’Dell 2002). Etnicitet är som sagt ett komplext begrepp och det är naivt att förvänta sig att alla som tillhör en särskild “etnisk grupp” kommer att uppträda och tänka på samma sätt. Vi kan till viss del forma våra identiteter, men vi kan inte kontrollera hur andra upplever oss. Med detta i åtanke kan man förstå hur etnicitet konstrueras i olika specifika situationer och inom särskilda strukturer (ibid.). Att se begreppet etnicitet utifrån ett konstruktionistiskt perspektiv innebär således att betrakta begreppet som något som skapas i socialt liv samt att undersöka hur det aktivt formas i olika sammanhang (Ehn 1999).

“Äldre invandrare”

Sammanställningen *äldre invandrare* används ofta som ett oproblematiserat begrepp som får representera en stor heterogen grupp som utgörs av människor från olika länder med skilda sociala, klassmässiga och språkliga bakgrunder. Det finns en tendens att *äldre invandrare* görs till en homogen grupp och tillskrivs socialmedicinska problem såsom isolering och språk- och kommunikationssvårigheter, men detta betyder inte att alla de personer som innefattas i formuleringen har andra behov än *svenska äldre* (Lill 2002). Att använda begreppet *invandrare* är komplicerat eftersom det antyder att en grupp individer är annorlunda jämfört med de som inte räknas till kategorin, men att helt ta bort begreppet är en förenklad lösning som skulle kunna resultera i att diskriminering, utanförskap och rasism osynliggörs. Begreppet ifrågasätts allt oftare eftersom det bidrar till ett “vi och dom”-tänkande som klumpar ihop väldigt många personer i en grupp (ibid.). I analysen kommer vi att använda oss av de begrepp som författarna av vårt material använder när vi beskriver och analyserar deras texter; vi vill därför poängtera att *äldre invandrare* inte är vår egen benämning utan att vi använder andras formuleringar.

2. Tidigare forskning

Det finns en hel del forskning kring etnicitets- och migrationsrelaterade frågor inom äldreården och mycket av den menar vi kan kopplas till etniska äldreboenden, trots att forskningen i sig inte alltid har denna exakta företeelse som forskningsfråga. Forskningen som befinner sig inom dessa områden handlar ofta om äldre invandrare som begrepp och framväxten av begreppet, samt olika sätt på vilket man anpassar vården och möter utmaningarna som handlar om social integrering i Sverige (se exempelvis Ronström 1989; Bacal 1996). Det är vanligt att frågor om etnicitet och kultur, samt begrepp som valfrihet och mångfald kommer upp till diskussion när det handlar om äldreomsorg i Sverige idag (se till exempel Andersson 2010). Vår studie kan liknas vid andra undersökningar av hur massmedia formulerar problembeskrivningar och konstruerar kategorier och allmänna resonemang om de som ofta benämns *äldre invandrare* eller *äldre utlandsfödda*. Ett sådant exempel är Lindbloms och Torres (2011) kvantitativa innehållsanalys av dagstidningen *Svenska Dagbladet* mellan åren 1995-2008 om vanliga föreställningar som finns kring gruppen invandrare och om vilka mönster författarna själva upptäcker. Dessa mönster handlar bland annat om att anhörigvård ofta kopplas till invandrare och att invandrare som vårdtagare tenderar att beskrivas som ett problem, medan invandrare som vårdgivare ses som en resurs. Som ett exempel på en liknande svensk studie tar de upp Jönsons (2006) studie om *vårdskandaler* och om hur massmedierna rapporterar om missförhållanden inom äldreomsorgen. Under följande rubriker redogör vi för en del huvudteman som vi anser är relevanta för förståelsen av frågorna vi avser att undersöka och som har visat sig centrala i forskningen vi har stött på under vårt sökande.

2.1 Särskilda vårdformer för äldre invandrare

Det har i Sverige länge pågått en diskussion kring en äldreomsorg för äldre människor från andra kulturer som tillhör minoriteter. I början av 1900-talet pratades det om ålderdomshem för samer (lappålderdomshem). Man ansåg att eftersom samerna hade ett annat språk och andra matvanor, samt att de var mindre lydiga var det en omöjlighet att blanda samiska och svenska äldre och därför skulle dessa särskilda hem på olika sätt utgå från lapparnas kultur (Gaunt 2002). Lena Andersson (1996) skriver om dessa ”lapphem” eller samiska ålderdomshem och menar att de är några av de första exemplen på Sveriges försök och vilja att sörja för särskilda vårdbehov hos en viss grupp.

Det har även funnits en del inrättningar inom äldreomsorgen för olika religiösa grupper. Ett exempel på ett sådant boende är Josefinahemmet för äldre katoliker som upprättades år 1873. Under 1980-talet startades ett par kommunala försök till att öppna etniskt inriktade omsorgsformer. Bland annat upprättades serviceboenden för finska, estniska och spansktalande äldre. Det uppstod dock en del problem i samband med behovsprövning utifrån Socialtjänstlagen av olika anledningar, såsom att många finländare inte ansågs ha behov av denna särskilda vårdform eftersom de pratade bra svenska (Gaunt 2002). Platserna på inrättningar för äldre invandrare har visat sig vara svåra att fylla och något som kan ha betydelse för detta är just den hårda behovsprövningen (Gaunt 1996).

Helene Brodin (SoU 2006:37) skriver om planeringen av bland annat äldreomsorg och menar att ett viktigt forskningsområde är fördelningen av samhällsliga resurser mellan svenskfödda samt invandrade äldre och hur denna fördelning har påverkats av strukturell diskriminering. Hon utgår i sitt kapitel från att bekönade och rasifierade uppfattningar om äldre personer och deras behov av omsorg har påverkat den offentliga äldreomsorgen och hon använder sig till viss del av en intersektionell analys för att undersöka hur dessa rasifierande uppfattningar samspekar med begrepp som kön och klass. Som exempel tar hon upp ”Lappålderdomshemmen” och menar på att dessa upprättades utifrån en tanke om särlösning på grund av att det ansågs omöjligt att blanda samer och svenskar då, som tidigare nämnt, samerna ansågs mindre lydiga (ibid.). Brodin (SoU 2006:37) skriver vidare om äldreomsorgen utifrån en selektiv omsorgspolitik och kopplar bland annat detta till synen på och motiveringen till anhörigvård utifrån föreställningar om invandrares omsorgskulturer. Detta innebär bland annat att det finns en generell äldreomsorg för svenskfödda och/eller svensktalande och att denna är offentlig, medan det finns en särskild äldreomsorg för människor med framförallt utomeuropeisk bakgrund. På så sätt erbjuds äldre svenskfödda och äldre invandrare olika hjälpinsatser, grundat på idéer kring de båda gruppernas behov (ibid.)

2.2 Kultur och etnicitet i vård och äldreomsorg

Inom den svenska äldreomsorgen råder ideal som handlar om jämlikhet, allas lika värde och att alla ska bemötas likadant. Detta är något som Ronström (1996) benämner likhetsprincipen. Han resonerar även om olikhetsprincipen som handlar om att vi alla tillhör olika grupper med olika språk, kultur, värderingar och religioner. Dessa två principer grundar sig på samma tanke om jämlikhet och rättvisa, men det problematiska ligger i att

definitionerna inte är förenliga eftersom det ena synsättet utgår ifrån likhet medan det andra utgår ifrån olikhet.

Beroende på om man använder en social eller kulturell tolkningsram för hur man ser på bemötandet av människor, så fokuserar man på olika saker. Med en social tolkningsram ser man alla människor som lika och behandlar dem därför lika. Om man fokuserar på människors kulturella bakgrund har man en kulturell tolkningsram (ibid.). Till exempel skulle man med en kulturell tolkningsram säga att rättvisan är något som ska fördelas lika mellan samhällets olika grupper och att finnar i Sverige då skulle ha rätt till vård på sitt modersmål, såsom en svensktalande har rätt till vård på svenska (Heikkilä 2010). Ur dessa två perspektiv blir det intressant att diskutera vad vård på lika villkor egentligen är och vilken vård och omsorg som äldre utlandsfödda behöver. I den här diskussionen är det till exempel vanligt att förespråka så kallad kulturellt anpassad vård (ibid.).

För att kunna tala om kulturellt anpassad vård måste man först definiera vad som är kultur, till vem och för vad man anpassar värden och varför, vilket ofta inte görs.

/.../ dessa definitioner (är) i de flesta fall icke-existerande och verkar snarare vara förgivettagna föreställningar om något som är normalt eller ordinärt, medan kulturell anpassning är det som skiljer sig från det ordinära (Heikkilä 2010: 112-113).

Kulturellt anpassad vård blir därför något som måste motiveras och argumenteras för (ibid.). Forskare kan till exempel mena att det är viktigt att diskutera etnicitetsfrågor inom vården eftersom de främst handlar om relationen mellan vårdtagare och personal, men också beträffande relationer inom personalgruppen (Lill 2007). Etnicitet och kultur är två faktorer som till vilka det tas allt större hänsyn inom äldreomsorgen, och begrepp som kulturell kompetens och tvärkulturell omsorg blir vanligare och mer uppmärksammade (Jönson 2005). Att arbeta med kulturkompetens betyder att vårdarna tar hänsyn till patientens kulturella bakgrund och behov (Ekman & Heikkilä 2010; Emami 2011). Detta innebär oftast tvåspråkig personal, utbildningsmaterial på det aktuella språket och förståelse för olika kulturella uppfattningar om hälsa och sjukdom. Det kan också handla om skapandet av hemkänsla på boendet, så som på Finskt äldrecentrum i Stockholm där man firar finska traditioner, äter finsk mat, lyssnar på finsk musik och använder sig av finsk litteratur i syfte att skapa trygghet för de boende (Ekman & Heikkilä 2010). Särskilt för demenssjuka personer är det viktigt att kommunikationen sker på det språk som den äldre har vuxit upp med, eftersom de senare minnena glöms bort hos personer med demens. Heikkilä, Sarvimäki och Ekman (2007)

skriver i sin artikel "Culturally congruent care for older people: Finnish care in Sweden" om hur kommunikation ses som någonting centralt inom flertalet omvårdnadsteorier och att det är en förutsättning för omvårdnadsarbete i sig. De menar att om sjuksköterskor och demenssjuka patienter delar samma modersmål möjliggörs bättre förutsättningar för god vård och goda relationer. Deras studie visar till exempel hur kommunikation på patientens modersmål minimerar risken för missförstånd, hjälper vårdgivaren att skapa sig en förståelse för patienten och gör omvårdnadsarbetet lättare. Författarna pekar även på att om de boende på ett äldreboende har samma etniska bakgrund som personalen, möjliggör detta skapandet av omvårdande relationer och av förståelse för individens livshistoria, samt att det även leder till en form av solidaritet mellan de boende och personalen (ibid).

2.3 Utanförskap och särkiljande

Beteckningen utanförskap, som exempelvis kan syfta på personer som på olika sätt inte är socialt integrerade i samhället, uppmärksammas allt mer i svensk massmedia. Vissa personer, som till exempel invandrare med en annan kultur än den dominerande, hamnar utanför på olika sätt och vis, och detta ses som ett socialt problem i vårt samhälle. Denna typ av utanförskap går att kopplas till åtskillnaden mellan "vi" och "dem" (Jönhill 2012). I samband med utanförskap talas det även om inklusion och exklusion och det skulle kunna påstås att inklusion och exklusion innebär ett slags åtskiljande för att visa på människans förhållande samt tillhörighet eller icke-tillhörighet till samhället. Jönhill (ibid.) menar dock att alla individer är inkluderade och exkluderade i olika situationer och att det inte alltid behöver vara ett problem att vara exkluderad i vissa sammanhang.

Liksom Jönhill (2012) skriver även Lill (2007) om ett "vi- och dem-tänkande" och menar att detta är till följd av en användning av begreppet *invandrare* som kategori. En fara med denna typ av kategorisering är att den ofta implicerar stereotyper om den aktuella gruppen och att personerna inte ses som individer utan som grupprepresentanter. Sådan stereotypisering görs av personer i "vi-gruppen". "Personer som tillhör 'ut-gruppen' värderas mot bakgrund av det som 'vi-gruppen' uppfattar som normalt och riktigt, med följden att 'vi-gruppens' värderingar normaliseras" (Lill 2007: 20). Att tänka utifrån vi och dem är dock oundvikligt eftersom kategoriseringsprocesser i själva verket utgår från hur vi ser på oss själva i förhållande till "de andra" och det är på så vis även identitetsskapande utifrån hur vi relaterar till varandra.

Vidare konstrueras även begreppet etnicitet genom föreställningar om ”de andra” som annorlunda och avvikande och det används också för att särskilja människor på olika sätt. Detta sätt att se på etnicitetsbegreppet, menar Lill (2007), kan skapa konsekvenser för vård och omsorgsarbetet och exempelvis för hur personal ställer sig till frågor om etnicitet. I sin diskussion om etnicitetsbegreppet hänvisar Lill till Said (2003) som talar om den västerländska forskningen och hur den utifrån begreppet etnicitet lägger fokus på ”de andra”, som då antas ha andra identiteter är de västerländska. Ibland används dock begreppet ”etnisk svensk” vilket då visar på att alla människor är etniska, men trots detta definieras skillnader mellan etniska grupper med kategoriseringar utifrån ”vi” och ”dem” (Lill 2007).

2.4 Förväntningar hos äldre

Emami (2011) menar att det krävs kunskap och förståelse för invandrares livssituation och perspektiv på livet för att på bästa sätt kunna möta och stödja dessa personer i vården. Hon anser att det innebär problem att vara invandrare och äldre när man kommer i kontakt med den svenska vården, eftersom den är uppbyggd utifrån västerländska ideal och därför inte tillgodoser andra gruppers förväntningar och behov. När man har intervjuat äldre personer med invandrarbakgrund har det framkommit att anledningar till sjukdomar och ohälsa ofta förklaras utifrån sådant dessa personer har upplevt av invandring. Till exempel tas isolering upp som en orsak till att man sedan har drabbats av en sjukdom (ibid.). Även inom miljön på äldreboenden kan isolering och utanförskap vara ett problem:

Äldre invandrare som bor på särskilt boende upplever ofta missnöje med sin tillvaro. Samtidigt som de inser att deras säkerhet är bättre tillgodosedd på en institution upplever de en känsla av övergivenhet och isolering. De känner sig ofta frustrerande då de har kommunikationsproblem med vårdpersonalen. De anser inte att de får hjälp med det som de behöver utan med det som vårdpersonalen anser vara deras behov. (Emami 2011: 116).

Ytterligare forskning kring äldre utlandsfödda och deras behov har gjorts av Heikkilä och Ekman (2003) som har undersökt vilka önskingar och förväntningar på äldreboenden som finns hos äldre finnar i Sverige. De menar att minoritetsgrupper har mindre kunskap om den existerande vården jämfört med de som tillhör den etniska majoriteten och att minoritetsgrupper och invandrare som vårdtagare tenderar att ha mindre kommunikation med personalen på äldreboenden. Studiens resultat visar att det egna hemmet har stor betydelse för

de äldre och att de gärna bor hemma så länge som möjligt. Om de till slut skulle behöva lämna hemmet är det därför viktigt att vården känns hemlik och att det finns en känsla av gemenskap, för att så långt det är möjligt undvika negativa förändringar i ålderdomen. Om deras önskningskring vården skulle uppfyllas menar de att den skulle vara av hög kvalitet. Författarna poängterar i slutet av studien att resultaten de har fått fram inte kan generaliseras till andra kontexter, men att de ändå säger något som kan gälla för alla som blir äldre i en minoritetsgrupp, till exempel att kunna få vård på sitt modersmål och kunna känna sig hemma i den omgivande kulturen (ibid.).

Magnússon och Kiwi (2011) skriver i en artikel om en omsorgsverksamhet av en iransk-svensk förening i Malmö utifrån intervjuer med äldre iranska kvinnor som deltagit i verksamheten. Författarna hänvisar till Treas (2009) som påpekar att forskning om äldre migranter ofta beskrivs med generaliserande antaganden och att detta generaliserande kan leda till mytbildningar kring gruppen.

Den kunskap vi /.../ har om situationen för äldre som migrerat sent i livet är att den kännetecknas av dålig hälsa och beroende av insatser från de egna barnen. Därtill kommer att social isolering och bristande språkkunskaper leder till ringa kontakter med infödda svenskar eller andra invandrargrupper (Magnússon & Kiwi 2011: 226).

Till följd av detta framstår identifikationen och gemenskapen med den egna gruppen som viktigast. Intervjuerna med de iranska kvinnorna visar dock på det motsatta, hur de vill bryta denna utestängning och bli integrerade i samhället. Magnússon och Kiwi (2011) talar om hur vissa invandrarföreningar har en ”kulturbevarande ambition” men deras resultat visar hur de äldre iranska kvinnorna snarare ansåg att föreningen borde arbeta för integration genom att exempelvis erbjuda samhällsinformation. De intervjuade kvinnorna talade en del kring utanförskap och dålig hälsa som konsekvens av detta och menade på att just integration var lösningen för att uppnå bättre hälsa (ibid.).

Sammanfattningsvis handlar forskningen vi har tagit upp om särskilda vårdformer för invandrare och minoriteter som exempelvis ”lapphemmen” eller samiska ålderdomshem och vilka frågor som uppkom när dessa skulle startas. Vi valde att fokusera på forskning kring kultur och etnicitet i vård och äldreomsorg och kulturellt anpassad vård och vad det innebär, bland annat utifrån likhetsprincipen och olikhetsprincipen. Vi gick sedan vidare med temat utanförskap och differentiering, till exempel utifrån åtskillnader mellan ”vi” och ”de”. Avslutningsvis ville vi inkludera forskning som belyser förväntningar hos äldre.

3. Teoretiska utgångspunkter

I detta avsnitt redogör vi för de teoretiska utgångspunkter som vi använder oss av i analysen samt i slutdiskussionen. Vi kommer att utgå från en socialkonstruktionistisk ansats och använda oss av teorier och begrepp så som intersektionalitet, kategorisering, etnicitet, kultur, andrafiering och differentieringsprocesser, samt genus.

3.1 Socialkonstruktionism

Vi vill i vår uppsats förstå hur olika aktörer ser på en social företeelse, etniska äldreboenden, utifrån frågor kring bland annat problemformuleringar och kategoriseringar. Vår utgångspunkt grundar sig på antaganden om att sociala problem är socialt konstruerade

Socialkonstruktionism handlar om att ifrågasätta olika kategorier och organisationer som uppfattas som naturgivna. Med denna ståndpunkt utgår man ifrån medvetandet om att olika sociala aktörer ständigt bidrar till en skapandeprocess av sociala företeelser. Utifrån detta resonemang blir dessa företeelser även föränderliga och deras mening kan skifta (Bryman 2011). Att vi tar olika sociala företeelser för givet handlar om att vi har socialiserats in i ett samhälle som redan praktiserar dessa företeelser (Barlebo Wenneberg 2010). Kortfattat utgår socialkonstruktionismen från att den sociala kontexten påverkar vår kunskap och den ställer även frågor kring hur kunskap har tillkommit istället för att utgå från att den är sann i sig (ibid).

Diskussionen om etniska äldreboenden inbegriper resonemang rörande sociala problem. Loseke (2008) skriver om sociala problem utifrån socialkonstruktionismens fokus på att *förstå* världen istället för att bara se de fysiska delarna av den. Hon menar exempelvis att utifrån olika kulturella aspekter ser man olika på dessa fysiska ting, som exempelvis en dator eller ett husdjur. Den huvudsakliga tanken är hur människan skapar mening i världen och i samhället. Likaså dras en koppling till hur människan skapar sociala problem. Ett exempel är barnaga, som i vissa samhällen ses som uppfostringsmetod men i andra som barnmisshandel. Samma handling kan alltså ses som ett socialt problem eftersom vi definierar det på det sättet, ”Any objective condition is not a social problem until it is named and given meaning” (Loseke 2008: 14).

Utifrån vårt syfte är en socialkonstruktionistisk ståndpunkt grundläggande för att förstå de sociala företeelser som definieras som sociala problem och med utgångspunkt i den kan vi analysera hur etniska äldreboenden motiveras och betydelsen av de problemformuleringar utifrån vilka de beskrivs.

3.2 Claims-making

Donileen R. Loseke utgår från en socialkonstruktionistisk ansats då hon skriver om claims-making. Hon menar bland annat, som nämnt i föregående kapitel, att "a social problem does not exist until it is defined as such" (Loseke 2008: 14) och att tillstånd (conditions) inte är sociala problem förrän människan kategoriserar dem som problematiska. Att människan ger mening till ett objekt kan ses som ett första steg utifrån ett socialkonstruktionistisk perspektiv på sociala problem. Claims-making handlar följaktligen om vem det är som skapar denna "mening" av sociala företeelser. De personer eller den grupp som sedan granskar trovärdigheten i det som claims-makers säger kallas för "audiences" (Loseke 2008).

"Constructing a social problem requires that audience members be persuaded that a condition exists, that it is troublesome and widespread, that it can be changed, and that it should be changed" (Loseke 2008: 25-26). Det finns därefter ett antal strategier för att göra anspråk på företeelser som sociala problem. En strategi är att typifiera berättelser som implicita definitioner, vilket bland annat innebär att använda sig av en eller två exempelhistorier och sedan låta allmänheten fylla i de luckor som saknas. Det behöver dock inte innebära att just de typifierade historierna eller situationerna är de vanligaste eller mest förekommande. Ett annat sätt är att "skapa extrema konsekvenser" genom att till exempel använda ord som "kris" och "katastrof" vid tal om sociala problem samt att endast tala eller skriva om de hemska och negativa konsekvenser som uppstår av en företeelse.

Då vi i analysen av etniska äldreboenden bland annat kommer att titta närmare på vem som kommer till tals i frågan är en teori kring claims-making och claims-makers lämplig.

3.3 Intersektionalitet

Ur ett intersektionellt perspektiv kan man förstå hur olika strukturer är sammanvävda och hur de samspelar med varandra i ett maktspel där vissa kategorier är över- respektive underordnade andra kategorier. De kategorier som brukar vara centrala för att få syn på olika typer av förtryck och ojämlika förhållanden i samhället är kön, sexualitet, etnicitet och klass. Med intersektionalitet som utgångspunkt kan man kritiskt reflektera över maktstrukturer, utmana dem och undvika att upprätthålla dem (Mattsson 2010). En huvudaspekt av det intersektionella perspektivet är idén om hur maktstrukturer bidrar till skapandet av kategorier och grupper och den hierarkiska ordning som de befinner sig i. Exempelvis kan man med ett genusperspektiv undersöka maktstrukturer mellan kön och även synliggöra de mer komplexa strukturer som påverkar makthierarkin mellan olika grupper, såsom att kvinnor har olika

förutsättningar beroende på tillhörandet av andra kategorier som etnicitet och klass. Ett sätt att teoretiskt närma sig kategorier är att undersöka språket och vår tendens att dela in omvärlden i motsatspar, till exempel ljus och mörk eller man och kvinna. Motsatserna kallas ibland för binära oppositioner och existerar genom att de speglas i varandra. Utifrån det här perspektivet kan man förstå teorier om "vi" och "de andra", vilka handlar om att vi ständigt identifierar oss själva utifrån att se vad vi *inte* är i andra. Den här åtskillnaden är central i diskussioner om etnicitet (ibid.).

Få studier utgår ifrån ett intersektionellt perspektiv i forskningen om äldre och på samma sätt är aspekten ålder sällan närvarande i studier med intersektionellt perspektiv. Poängen med att ha ett intersektionellt perspektiv är att kunna visa på hur till exempel kön och etnicitet sammantvinnas. Detta är något som självklart gäller även för äldre som också kan studeras utifrån till exempel etnicitet och klass och inte endast utifrån ålder, eftersom alla dessa aspekter kan ha betydelse för hur kategorin konstrueras (Nilsson 2008).

3.4 Kategorisering

I vår analys söker vi efter kategoriskapande och olika egenskaper som tillskrivs de kategorier vi upptäcker. Vi ämnar inte lägga värderingar i vilka kategoriseringar som är sanna eller inte, utan vill snarare förstå hur dessa bidrar till att producera verklighet.

Kategorisering har gått från att ses som något ganska oproblematiskt till att på senare tid betraktas som en meningsskapande mänsklig aktivitet (Börjesson & Palmblad 2008). I sin mest grundläggande form innebär kategorisering att placera något, en handling eller person, i en generell kategori. Med kategorin följer ett visst innehåll som består av en sammansättning av egenskaper, beteenden, livsstilar och brister. Kategorier är moraliska i grunden, men eftersom de befinner sig i ett socialt sammanhang tillskrivs de ett normativt innehåll. Vi använder sedan dessa normer för att skapa ordning och mening och gör då vad man kan kalla för moraliska konstateranden. Genom att ställa den aktuella och den önskvärda gruppen i kontrast till varandra så kan till exempel socialpolitiska åtgärder legitimeras eller ses som välbetänkta (ibid.).

Nilsson (2008) menar på att det är av vikt att studera den sociala konstruktionen av kategorier som på något sätt redan är definierade. Han hänvisar till Bourdieu och Wacquant (1992) som skriver om forskares vana att utgå från fördefinierade grupper så som kategorierna "äldre" samt "invandrare" och de pekar därefter på vikten av att problematisera grupperna eller kategorierna. Studier kring kategorier och kategorisering bör således även utgå från hur

de skapas och konstrueras i och med att de upprätthålls av sociala processer (Nilsson 2008). Nilsson ser på kategorier som ”öppna” och menar med detta att ”/.../ kategorin för sin betydelse är beroende av att gång på gång användas och upprepas och att vad och vem som ingår i den inte ska betraktas som på förhand givet” (Nilsson 2008: 13).

3.5 ”Vi” och ”de”

Ehn (1999) skriver om etnicitet som ett kollektivt medvetande och en vi-känsla. Denna vi-känsla befästs av en gemensam kultur och gemensamma institutioner. Världen delas således in i ett ”vi” och ”dom andra” genom att medlemmarna i en etnisk grupp kännetecknas av att dela både ursprung och framtid. Själva etnicitetsbegreppet ses då som kontrastivt genom att det är skillnaderna mellan grupper som ger begreppet sitt innehåll. Stora mängder människor uppfattar sig själva som ett folk trots att det ofta finns stora skillnader dem emellan och denna typ av gemenskap kallas för ”imaginär”, just då den bygger på samhörighet mellan människor som egentligen inte har så mycket gemensamt. Många gånger har även ekonomiska, politiska och religiösa konflikter gjorts om till etniska stridsfrågor för att samla ihop anhängare (ibid.).

4. Metod

I detta avsnitt redogör vi för vår metodologiska ingång och reflekterar över vår urvalsprocess, bearbetning av material, metodens tillförlitlighet samt etiska överväganden.

4.1 Kvalitativ innehållsanalys

I vår uppsats har vi gjort en kvalitativ innehållsanalys. Metoden omfattar bland annat ett sökande efter centrala teman i det aktuella materialet som samlats in för analys och som är lämplig att göra när man har mycket material som är ostrukturerat, och då behöver gå igenom det systematiskt (Bryman 2011). Ahrne och Svensson (2011) menar att kvalitativa metoder är nödvändiga för att förstå samhällslivets mekanismer och att studier av samhället bland annat grundar sig i ett kunskapssökande om samhällseliga fenomen, dess funktion, hur de påverkar människor, hur de uppkommer och hur de förändras. En kvalitativ metod är även lämplig då man har för avsikt att exempelvis skapa sig en förståelse kring olika organisationers och värderingars uppkomst (ibid.). Vi menar att en kvalitativ ingång är given för vår studie då en del av vårt syfte är att undersöka en samhällselig företeelse och även hur motiv för hur företeelsen framställs i olika artiklar och forum. Metoden är även lämplig eftersom en stor del av vårt syfte handlar om hur problem byggs upp och kan betraktas i olika tolkningsramar.

4.2 Urval

Vi har i vår uppsats använt oss av ett "målstyrt urval", vilket Bryman (2011) menar i huvudsak handlar om att välja ut enheter, såsom dokument, och att dessa sätts i förbindelse till de forskningsfrågor eller frågeställningar som formulerats inledningsvis. Det material som väljs ut ska med andra ord vara väsentligt för uppsatsens frågeställningar (Bryman 2011).

Empirin för vår analys består av 47 artiklar från olika tidningar och tidskrifter, till exempel *Dagens Nyheter*, *Expressen* och *Socialmedicinsk tidskrift*. Det är dessa artiklar som utgör huvuddelen av vår empiri, men på grund av utrymmesskäl kommer endast de artiklar som vi anser är tydliga exempel för läsaren att tas upp i själva uppsatsen. Under våra allmänna sökningar kring etniska äldreboenden i Google, då vi bildade oss en översikt av diskussionen, märkte vi att en del nationalistiska forum och internettidningar ofta kom upp som resultat. Vi bestämde oss därför för att även inkludera en del av dessa artiklar och en insändare tagna ur nationalistiska forum, samt kommentarsfälten till två artiklar från tidningen *Fria Tider* i våra data. Materialet från de nationalistiska forumen kommer att användas som ett kontrasterande

material till resterande text från de olika tidningarna och tidskrifterna. Inkluderandet av kommentarsfälten grundar sig även bland annat i vår avsikt att studera texter med en mer argumenterande karaktär (se Lindblom & Torres 2011). Vår empiri består också av 10 texter tagna från beskrivningar av etniska äldreboenden på deras egna hemsidor, eftersom vi är intresserade av hur boendena själva motiverar (argumenterar för) sin existens.

För att kunna avgöra vilka artiklar som skulle användas började vi med kravet att artiklarna specifikt, antingen till stor del eller helt, skulle handla om etniska äldreboenden. Då vi inte hittade tillräckligt många artiklar som enbart handlade om etniska äldreboenden ändrade vi kravet till att även artiklar som kortfattat tar upp etniska äldreboenden, eller som handlar om profilboenden inom äldreomsorgen och då tar upp exempel på etniska boenden eller språkinriktade boenden också kunde utgöra empiri.

Ahrne och Svensson (2011) skriver om urval av empiriska objekt och menar på att valet av plats för att leta efter sin empiri kan ses som ett val av sociala miljöer. En fråga som kan ställas är om ens empiri ska hämtas från en miljö eller flera och författarna presenterar två alternativ varav det ena är att välja miljöer som på något sätt skiljer sig åt. "Målet är då att skapa en variation för att undersöka om skillnaderna mellan miljöerna ger upphov till olika resultat" (Ahrne & Svensson 2011: 24). En av anledningarna till att vi har valt att inkludera text och kommentarsfält från nationalistiska forum grundar sig därför i tanken att finna en plats som i något avseende skiljer sig från de övriga "miljöerna", för att på så sätt kunna arbeta med likheter och skillnader miljöerna eller textmassorna emellan. Orsaken till varför vi har valt artiklar från olika sorters tidningar och forum grundar sig i ett intresse av att undersöka hur etniska boenden framställs i texter som kan uppfattas ha olika status, så som en vetenskaplig artikel, en insändare i en dagstidning eller kommentarer på en internetbaserad tidning. Vi tänker oss även att materialet riktar sig till varierade målgrupper, där målgruppen ibland är allmänheten och andra gånger en grupp med mer specialiserad kunskap eller särskilt intresse i ämnet. Variationen, menar vi, kan resultera i att vår empiri blir intressantare och bredare, än om vi hade valt att till exempel endast fokusera på artiklar tagna ur kvällstidningar. Vi menar även att då vi, med utgångspunkt i våra frågeställningar, söker efter olika sorters problemformuleringar i vår empiri kräver detta en viss spridning i materialet. Det finns dock problem med att ha ett sådant urval, eftersom texterna kan skilja sig åt kvalitets- och statusmässigt och det kan ses som problematiskt att jämföra texter som är så olika.

4.3 Tillvägagångssätt vid insamling av material

För att hitta artiklar från olika dags- och kvällstidningar, samt tidskrifter, har vi använt oss av databaserna Artikelsök och Retriever. I vårt tillvägagångssätt för att få fram ett lämpligt urval använde vi oss bland annat av sökningarna: invandrare OCH äldreomsorg, etnicitet OCH äldreboende, invandrare OCH äldreboende, profil OCH äldre, etniska äldreboenden, alternativa äldreboenden, profilboende. Vi valde sedan artiklar utifrån deras titel eller den kortfattade sammanfattningen av innehållet. Vid tveksamma fall läste vi snabbt igenom hela texten för att få en bättre uppfattning om dess innehåll. Då vi har märkt att vissa sökningar gav för många resultat i Retriever har vi avgränsat oss till dagstidningarna *Dagens Nyheter*, *Dagens samhälle*, *Svenska dagbladet*, samt *Sydsvenska dagbladet* och kvällstidningen *Expressen*. Anledningen till varför vi har valt dessa tidningar är att de alla antingen är rikstäckande eller etablerade tidningar som är lättillgängliga för allmänheten. Av sökningarna i Artikelsök har vi funnit ett par relevanta artiklar från *Göteborgsposten* varför även de inkluderas i vårt material. När vi har letat efter material från nationalistiska forum har vi använt oss av Google, eftersom detta material inte finns i de andra sökbaserna vi har använt oss av. Vi har även sökt på "etniska boende*" i en tidnings interna sökbas för att hitta material. De hemsidor vi har artiklar från är www.friatider.se, www.realisten.se, www.nationell.nu, www.veteranen.se samt Sverigedemokraternas Västernorrlands hemsida. Efter de två artiklarna i *Fria Tider* följde två kommentatorsfält med 102 respektive 68 kommentarer, vilket vi menar är tillräckligt för att bidra med intressanta punkter som underlag till en del av vår analys.

Bryman (2011) skriver om val av tidsperiod för urvalet för en innehållsanalys av massmediala texter. Han menar att tidsperioden ofta styrs av att ämnet man väljer att undersöka inträffade under en särskild tidsperiod eller tidpunkt, vilket gör tidsavgränsningen lättare. Om man skriver om något mer generellt eller pågående blir frågan om tidsavgränsning mer öppen (ibid.). I vår studie fokuserar vi inte på något som har skett vid en viss tidpunkt utan diskussionen kring kategorin *äldre invandrare* och etniska äldreboenden har pågått under flera år. I sökningarna har vi till en början inte angett bestämda tidsavgränsningar, utan har valt att först se vilket material som framkom. Vi valde att göra en öppen sökning och sedan välja relevant material, för att i nästa steg kunna utläsa om det fanns mönster i form av en stor ökning av publicerade artiklar kring ämnet, eller om det publicerades märkbart fler artiklar vissa år. Något sådant mönster har vi inte upptäckt. Vårt material sträcker sig därför mellan åren 1989 och 2013. Som Bryman (2011) skriver, kan man själv välja när man ska inleda

undersökningen och sedan bestämma när man ska avsluta den om frågan man har valt att fokusera på beskrivs kontinuerligt.

4.4 Bearbetning och analys

Bearbetningen av materialet följer Brymans (2011) översikt av hur en kvalitativ undersökning ska gå till. Tillvägagångssättet består av olika steg (ibid.) och vi befinner oss nu i den del av studien som handlar om tolkning av data. När vi har analyserat vårt material har vi gjort en slags enkel grundläggande kodning utifrån frågor och begrepp som har uppkommit efter att vi har läst igenom materialet ett par gånger, diskuterat vad vi vill fokusera på i analysen och fått en känsla för vad som har varit centralt i materialet. Kodning innebär definitioner som skapas av forskaren för att ge en struktur till materialet och är en del av själva analysen. Med hjälp av koderna kan man lättare få syn på samband och mönster och det ger helt enkelt en bättre ordning i ett material (Jönson 2010). Vi kodade med hjälp av anteckningar i marginalen och färgunderstrykning för att få en tydlig översikt av vad som tas upp i materialet. Vi har inspirerats av Jönsons (2010) perspektivanalys, som fokuserar på problemperspektiv och utgår ifrån en socialkonstruktionistisk ståndpunkt. Vårt analyschema såg ut som följer:

1. Vem kommer till tals? Vem är utsagans aktörer?
2. Vad för slags problem är det; vilka orsaker och konsekvenser av problemet formuleras?
(Karaktär)
3. Hur beskrivs utveckling och framtid av problemet? (Historia/utveckling)
4. Vem är skyldig att lösa problemet? Vilka lösningar beskrivs och vem är objektet för lösningarna?
5. Vilka kategorier (och begrepp) tas upp och hur beskrivs dessa?

Frågorna som vi har ställt till materialet har ändrats till viss del efter analysens gång då vi upptäckte vissa problem med koderna. Vi valde att göra koderna ganska omfattande eftersom vi ville få en övergripande förståelse för teman i texterna för att enkelt kunna utläsa återkommande problembeskrivningar och kategorier. Ett problem vi ganska snabbt märkte

med vårt analyschema var att många frågor gick in i varandra och att data ibland på grund av detta var svåra att placera under endast en kod/fråga. Vår analys delades därför upp i två stadier och det andra stadiets syfte blev att försöka undvika att gå miste om viktiga aspekter av texterna genom att utgå ifrån en del frågor efter en första kodning av materialet. Detta för att kunna diskutera och se om våra resultat av kodningarna överensstämde. Frågorna handlade bland annat om vilka som är utsägandets aktörer, vilka perspektiv som uteslöts eller inte fick ta plats i texterna, om det fanns några utmärkande typfallsberättelser och om det fanns beskrivningar av "offer" och "förövare".

Något som man kan säga om vår intresseriktning i vår studie utifrån dessa frågor är att vi till viss del har fokuserat på vem som kommer till tals och vilka problemformuleringar, samt lösningar som uppkommer i diskussionen om etniska boenden. Varför menar olika aktörer att sådana boenden behövs och vilka problem menar man att de löser? Genom att ställa den här typen av frågor till materialet så skapar man ett verktyg som kan underlätta för att sedan gå igenom sitt material systematiskt (Jönson 2010). Precis som med alla metoder finns det dock kritik även mot kodning. En vanlig sådan är att kodning gör att textstycken kan bli urplockade från sin kontext och att betydelsen av det sociala sammanhanget som texten befinner sig i går förlorat (Bryman 2011). Vi vill försöka undvika sådana problem genom att så långt det är möjligt informera om vilken kontext olika textstycken är tagna ur i vår analys, trots att vi förstår att det narrativa flödet till stor del går förlorat. På grund av tidsbrist har vi inte kunnat koda i flera omgångar, vilket egentligen hade varit att föredra (jfr Jönson 2010).

4.5 Tillförlitlighet

Enligt Bryman (2011) består tillförlitlighet inom kvalitativ forskning av fyra kriterier. Dessa är trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och en möjlighet att styrka och konfirmera. Kriteriet som rör trovärdighet handlar om att forskaren behöver följa de regler som finns och redovisa resultat för de personer som har deltagit så att dessa kan bekräfta att saker de har delat med sig av har blivit uppfattade på rätt sätt. Överförbarhet inom kvalitativ metod innebär att göra så fylliga beskrivningar eller redogörelser som möjligt, så att den som läser kan bedöma hur överförbara resultaten är till en annan kontext (ibid.). I dessa kapitel som handlar om urval och metod har vi med detta i åtanke gjort utförliga och noggranna redovisningar av hur vi har gått tillväga för att göra processen i vår studie transparent. Detta handlar också om studiens pålitlighet, ett kriterium som innebär att alla faser av forskningsprocessen redogörs för. Denna redogörelse ska vara fullständig och tillgänglig (Bryman 2011). Det sista kriteriet, en möjlighet att styrka och konfirmera, syftar till att forskaren ska utgå ifrån insikten att det inte

går att uppnå någon “fullständig objektivitet” i samhällelig forskning. Forskaren behöver därför säkerställa för de som tar del av studien att denne har agerat i god tro och inte medvetet försökt styra sin undersökning åt ett visst håll, utifrån personliga värderingar eller teoretisk inriktning (ibid: 355). En problematisk aspekt med att välja material är att vi riskerar att styra vårt material i en viss riktning. Vi menar dock att vårt tillvägagångssätt, vilket har varit att först sitta separat och söka för att sedan sammanställa varandras resultat och diskutera vilka artiklar som uppfyller innehållskraven och vilka som ska sorteras bort, till stor del gör att vårt urval ändå kan anses tillförlitligt.

Beträffande materialets tillgänglighet (Boréus 2013) och noggrannhet i hanteringen av data har vi i vissa fall fått tillgå andra metoder än sökning via databaser då vi funnit att vissa artiklar inte har varit möjliga att få fram i fulltext på internet. Vi har exempelvis beställt in tidskrifter för att leta fram de aktuella artiklarna som vi från början funnit via databasen Artikelsök, men inte kunnat få fram i full version. En del av de lite äldre artiklarna från 1980- och 1990-talet har vi fått fram via mikrofilm på Universitetsbiblioteket i Lund.

4.6 Arbetsfördelning

Till en början sökte vi gemensamt efter artiklar för att tillsammans skapa oss en bild av materialet och på så sätt komma fram till lämpliga sökord. Därefter sökte vi i de två databaserna Retriever och Artikelsök var för sig, för att spara tid och för att få en större bredd på materialet. När vi var färdiga med sökningarna läste vi igenom alla utvalda artiklar från respektive databas för att sedan gemensamt välja ut de som uppfyllde innehållskraven vi har nämnt tidigare. Vid kodningen av materialet valde vi att först dela upp texterna slumpmässigt mellan oss för att därefter gemensamt diskutera de olika artiklarna utifrån den första kodningen. Under arbetets gång har vi vid vissa tillfällen skrivit gemensamt och vid andra tillfällen delat upp skrivarbetet, men då vi har skrivit i ett Google Docs-dokument som möjliggör att ständigt kunna se vad den andra skriver och kunna kommentera det har vi genomgående läst, granskat och gjort ändringar i varandras texter.

4.7 Etiska överväganden

Vår studie är inte av etiskt känslig art och består av offentligt textmaterial, varför det inte är relevant att diskutera de fyra etiska kraven som lyder: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet 2009). En etisk aspekt som kan vara värd att reflektera kring är vårt ansvar för vilka begrepp vi använder och förståelsen för

att vi genom denna studie kan bidra till att konstruera föreställningar kring den heterogena gruppen äldre utlandsfödda. Vi vill dock undvika detta i högsta grad genom att alltid tydliggöra, genom att kursivera ord, när begreppen vi använder är tagna från olika texters formuleringar och kanske inte är begrepp som vi själva menar är bra eller oproblematiske. Vi vill också framföra att vi har strävat efter att värdera de åsikter som förs fram på ett rättvist och neutralt sätt. Vi har inte heller enbart valt att lyfta fram vissa typer av argument för att det skulle passa syftet för studien.

Ytterligare en etisk fråga vi har funderat kring är känsligheten i att bland annat jämföra etniska äldreboendens hemsidor och deras åsikter om den egna organisations existens med artiklar och kommentarsfält från nationalistiska hemsidor. Det finns en viss spänning i att göra denna analys och jämförelse, framförallt om det skulle visa sig att vi finner likheter i resonemangen dessa två *sidor* emellan. Något annat som kan uppfattas som ett problem är att vi ger utrymme till främlingsfientliga åsikter i vår uppsats och då kanske gör deras roll viktigare. Vi menar dock att vi inte på något sätt förespråkar åsikter som framkommer i vår studie och att vi agerar i god tro, men vi har förståelse för det problematiske i att lyfta fram vissa åsikter.

5. Analys

Vår analys syftar till att svara på de frågor vi tog upp i inledningen och problemformuleringen, vilka handlar om hur problemformuleringar används, vilka kategoriseringar som görs, vem som kommer till tals och hur de olika materialen relaterar till varandra. Vi vill här passa på att göra ett förtydligande nämligen att en liten del av vårt material har använts som teoretiskt verktyg i vår analys (se exempelvis kapitel 5.3 *Kategorin äldre invandrare*). Vissa forskare är representerade både i tidigare forskning, samt i empirin. Detta handlar om att dessa forskare hänvisas till, gör uttalanden eller blir intervjuade i massmediala artiklar och tidskrifter. Vi menar dock att detta inte bör bli ett problem eftersom vi förklarar när vi använder material som teoretiskt verktyg eller som analysunderlag.

5.1 Beskrivningar av etniska äldreboenden

Vi vill påbörja vår analys med att redogöra för olika typexempel av de textkällor vi har valt, för att underlätta för läsarens förståelse av våra nästkommande kapitel. Vi tror att det enklaste sättet att göra detta på är att beskriva exempel av varje typ av material vi har analyserat och vi kommer därför nedan att redovisa en tidskriftsartikel, en tidningsartikel och en hemsida. De nationalistiska artiklarna och kommentarsfälten kommer att framställas i ett eget kapitel och kommer därför inte att tas upp här.

Tidskriftsartikel- Vårbacka Plaza

En typisk tidskriftsartikel om etniska äldreboenden kan se ut som artikeln “Med doft av Orienten- Sveriges första orientaliska äldreboende” som är skriven av Lisa Thorsén (2012) och tagen ur tidskriften *Allt om Hjälpmedel*. En sak som skiljer den här artikeln från flera andra tidskriftsartiklar är att författaren inte hänvisar till forskning, vilket annars är vanligt förekommande. Förutom detta är den lik andra tidskriftsartiklar i förhållande till vad som tas upp och vem som kommer till tals, samt den positiva framtoningen på artikeln. Artikeln består främst av en intervju med verksamhetschefen vid äldreboendet *Vårbacka Plaza* och författaren beskriver vad hon ser och upplever under sitt besök på äldreboendet.

I inledningen förklaras vilka förutsättningar som skapar trygghet: “Med plats för släktbesöken, bönemattor och flerspråkig personal skapas trygghet för äldre personer med turkiskt, kurdiskt och arabiskt ursprung”. Verksamhetschefen menar att det är viktigt för personer med demens att känna igen sitt liv, vilket följs av målgruppsbeskrivningen som är

personer med somatisk sjukdom eller som har demenssjukdom. Verksamhetschefens bakgrund redogörs för läsaren och man får veta att hon är sjuksköterska och distriktssköterska, med vidareutbildning i ledarskap och psykologi. Här kan det tolkas som att verksamhetschefens bakgrund är viktig att förmedla och det skulle kunna böttna i en vilja att visa på att personen har status för att uttrycka sig i frågan. Vidare “känner (hon) starkt för den grupp som har ett orientaliskt ursprung”, då hon känner till den skam som finns hos anhöriga kopplat till att lämna gamla föräldrar på äldreboenden. Detta är något som tas upp som en problembeskrivning tillsammans med osäkerheten i att personal på boenden kanske inte kan den äldres modersmål. När verksamhetschefen uttalar sig om denna grupp görs också ett kategoriskapande av personer med orientaliskt ursprung och de konstrueras genom föreställningar om kategorins bakgrund och anhörigas skam över att lämna bort sina föräldrar på äldreboenden. Så här långt i artikeln har vi alltså fått en känsla för verksamhetschefen, för målgruppen och för vilka problem som kan finnas kopplat till målgruppen.

Boendet säger sig ha en orientalisk profil, men vad innebär egentligen den här relativt tolkningsbara beskrivningen?

Den /.../ betyder att dofter, smaker, ljud och färger från den turkiska, arabiska och kurdiska världen har sin naturliga plats här. Det ska också vara enkelt att utöva sin religion, oavsett vilken den är. /.../ den stora ljusa inglasade innergården - plazan - (har) fått rätt riktning mot Mecka med hjälp av en imam.

Även mat, språk och relationer mellan personal och boende tas upp som viktiga grundstommar i boendet. Till exempel ska personal ha tid att sitta kvar och prata med de boende. Personalen och de boende ska också äta tillsammans och maten ska lagas på plats, främst för dofternas skull. Den vanliga frukostbuffén består bland annat av fetaost, arabiskt bröd och oliver.

En sista nyckelkomponent för boendets funktion är möjligheten för de äldre att kommunicera på sitt modersmål. “Därför kan personalen prata flera olika arabiska dialekter, persiska, kurdiska, turkiska, spanska, engelska- och förstås svenska.”. Verksamhetschefen förklarar:

Svenska är vårt huvudspråk, men för de boende som förlorat svenskan är det väldigt tryggt att vi kan deras språk. Sedan är det förstås inte så att vi bara vänder oss till personer med annan etnisk bakgrund än svensk. Alla är välkomna hit.

Genom att säga att alla är välkomna till boendet visar verksamhetschefen på att boendet inte är exkluderande i det avseende att det endast skulle rikta sig till en specifik grupp. Det intressanta med detta uttalande är att föregående beskrivningar av boendet antyder att verksamheten tydligt riktar till en särskild grupp, vilket verksamhetschefen nu motsäger.

Författaren avslutar intervjun med att fråga om det inte finns en risk att det uppstår konflikter på grund av religion och etnicitet inom boendet, med hänvisning till resonemanget: "Spänningen är ju till exempel stor mellan Kurdistan och Turkiet och mellan muslimer och kristna i Turkiet.". Frågan kan tolkas som att författaren förmedlar att grupper med "orientaliskt ursprung" inte är en enhetlig grupp utan består av individer med olika bakgrunder och olika kultur. Människor med "orientaliskt ursprung" kommer från olika länder och har olika trosuppfattningar och författaren pekar på en problematik som på grund av det kan uppstå. Samtidigt visar det också på föreställningar hos artikelförfattaren om att olika etnicitet och religion innebär ett problem inom vårdsituationen. Verksamhetschefen förstår hur intervjuaren resonerar och menar att de har reflekterat över risken för sådana konflikter att uppstå, men att det inte har hänt något än. Hon säger också att "vi" som har lämnat "våra" länder på grund av till exempel krig och våld inte vill uppleva sådant igen och därför "bejakar tolerans".

Tidningsartikel- Trygga i spansk miljö

En tidningsartikel som kan ses som representativ för de övriga artiklarna hämtade från de olika tidningarna är "Trygga i spansk miljö" skriven av Anna Lagerblad i Svenska dagbladet (2003). Artikeln handlar bland annat om äldreavdelningen *La Dalia* för spansktalande personer och den utgår framförallt från intervjuer med både boende och personal på avdelningen.

Artikelförfattaren inleder med att skriva om svårigheterna i att hitta ett bra äldreboende för invandrade gamla bland annat med hänsyn till språksvårigheter samt kulturella skillnader, avseende att många av de äldre vuxit upp i kulturer där de yngre tar hand om de äldre i en annan utsträckning än här i Sverige. Därefter följer en beskrivning av äldreavdelningen med boende från bland annat Chile, Bolivia och Uruguay. Författaren skriver om de latinamerikanska inslagen utifrån att det spelas salsamusik och doftar oregano från köket. Vidare följer en intervju med en ur personalen som talar om trygghet och menar på att just trygghet hos den äldre kan uppnås genom att vara omgiven av personer som kan prata personens hemspråk, i detta fall spanska.

Artikeln behandlar en del aspekter om ”den latinamerikanska kulturen” samt relationen mellan boende och personal, både utifrån författarens egna iakttagelser men även från boendes samt personals egna utsagor. En person ur personalen säger att:

Vi förstår också varandra eftersom vi kommer från samma kultur och har liknande erfarenheter. Flera av de boende har exempelvis varit med om hemska saker i sina hemländer och även om händelserna ligger långt tillbaka i tiden, så dyker de upp ibland. Eftersom många av oss som jobbar här också har kommit hit som flyktingar, förstår vi hur de känner.

Vidare skriver artikelförfattaren om kultur utifrån sina egna iakttagelser.

Känslan för den latinamerikanska kulturen syns även i själva boendemiljön. På väggarna hänger bonader med folklivsmotiv från Chile och affischer med vackra sydamerikanska badstränder. Förhoppningsvis kan de väcka ljusare minnen till liv.

Anmärkningsvärt här är hur författaren genom sina utläggningar om bland annat mat och konst på väggarna konstruerar ”Den latinamerikanska kulturen”, trots att de boende kommer från flera skilda länder i Sydamerika. Kultur blir här med andra ord något som representeras av en hel kontinent.

En person ur personalen pratar en del om skillnader mellan svensk äldreomsorg och den egna verksamheten, bland annat utifrån matvanor, personal på äldreboenden samt gemenskap. Hon säger:

Vi försöker laga latinamerikansk mat, så gott det går. De äldre äter inte gärna köttbullar, sås och potatis. Ni svenskar har överhuvudtaget mycket mer mjölk och grädde i maten än vad vi är vana vid.

Två intervjupersoner berättar även om sina erfarenheter från sina arbeten på ”vanliga svenska äldreboenden” och menar på att många av de äldre där spenderade mycket tid i sina egna lägenheter medan de här, på *La Dalia*, umgås tillsammans i de gemensamma utrymmena under större delen av dagen. ”Många latinamerikaner har ju levt i stora familjer. Kanske är de mer vana att umgås /.../”. De talar även om skillnader utifrån manliga vårdbiträden och säger att ”Våra kvinnor tycker att det är jobbigt att bli tvättade av dem. Jag vet egentligen inte om det är typiskt latinamerikanskt, men svenskar är kanske mer vana vid att även män arbetar som vårdbiträden”.

När de intervjuade talar om skillnader mellan bland annat svensk äldrevård och den egna verksamheten gör de det genom att lyfta fram gemensamma minnen och erfarenheter som de har inom den egna gruppen. De nämner bland annat att många delar erfarenheter av hemsgheter från sina hemländer. Artikelförfattaren bidrar också till att skapa en känsla av gemenskap i artikeln genom att uttrycka sig om ”Den latinamerikanska kulturen” och skriva om att tavlor på väggarna kan väcka ljusare minnen till liv. Att sedan tala om skillnader gentemot svensk äldrevård utifrån att de boende föredrar annan mat än den svenska samt att fråga sig om svenskar är mer vana vid män som arbetar som vårdbiträden bidrar även detta till att särskilja sig som grupp i förhållande till *svenskar* eller svensk äldreomsorg.

Hemsida- Bejtona

Många etniska boenden har egna hemsidor, på vilka det bland annat brukar gå att läsa om hemmets ”profil”, målgrupp, aktiviteter och målsättningar. På boendet *Bejtonas* hemsida inleds beskrivningen med underrubriken ”- ett arabiskt profilboende”. Beskrivningen följer sedan:

./.../ för dig som efterfrågar ett tryggt vård- och omsorgsboende. På Bejtona nöjer vi oss inte med att tala arabiska utan vi skapar också en miljö som ger en arabisk atmosfär. Namnet Bejtona betyder Vårt Hus på arabiska. ./.../ Med hjälp av möbler, mattor, dofter, tavlor och saker inreder vi de gemensamma utrymmena så att vi skapar en arabisk atmosfär. Vi har de klassiska sällskapsspelet, arabiska TV-kanaler och lyssnar på arabisk musik.

Boendet gör här ett förtydligande att det inte bara är språket som är centralt, utan även andra aspekter som har att göra med att skapa en ”atmosfär”. Det står inte uttalat att boendet är till för arabisktalande, men som boende är man beroende av att kommunicera med personalen. Vidare tar hemsidan upp vilken roll familj och anhöriga spelar i förhållande till boendet:

Familjen är viktig. När familjen inte längre räcker till är Bejtona ett tryggt alternativ. Vi ”tar inte över” utan låter dina närstående även i fortsättningen ta ansvar, känna sig välkomna och vara delaktiga i omvårdnaden i den utsträckning de önskar och orkar.

Här beskrivs alltså anhörigas roll i vården och de antas tidigare ha tagit hand om personen, med uttrycket ”vi tar inte över”, som nu är i behov av särskilt boende. Även kön av vårdgivare tas upp: ”Och vi tar naturligtvis hänsyn till att många vill få sin vård av någon av samma

kön.”. Det tas inte bara hänsyn till eventuella önskemål utan det tas *naturligtvis* hänsyn till att *många vill*, vilket är en formulering som säger något om föreställningar om målgruppen. Därefter skriver författaren om vad som har betydelse i förhållande till aktiviteter och mat på boendet.

Vi serverar hemlagad arabiskinspirerad mat varje dag som vi planerar och tillreder tillsammans i våningsköket. Eftersom många bott länge i Sverige serverar vi även svenska maträtter om de boende efterfrågar det. /.../ Vi ordnar föreläsningar och underhållning på det egna språket flera gånger i veckan. Många av kvinnorna kanske vill vara med i köket och laga den arabiska maten. Tillsammans rör vi i grytorna och provsmakar maten.

Här nämns målgruppen och beskrivs som att många har bott länge i Sverige. Det *egna* språket tas upp, och underförstått finns det då något som är de *andras* språk. I ovanstående citat finns också ett exempel på hur en könsaspekt kan tas upp utan att problematiseras genom att göra ett antagande om att kvinnor vill vara med och hjälpa till i köket.

Avslutningsvis framhåller man bland annat att: “Vi uppmärksammar alla arabiska (och även svenska) högtider och traditioner.”. Nyckelord för beskrivningen av *Bejtona* är *tillsammans*, *trygghet* och olika formuleringar om arabisk mat, musik, TV och högtider, vilka vi väljer att sammanfatta som föreställningar om “arabisk kultur”.

5.2 Problemformuleringar och claims-makers

Våra frågeställningar grundar sig bland annat i sökandet efter vilka problemformuleringar som framkommer i det material vi har valt att studera. Vår avsikt är även att undersöka vem som får komma till tals i diskussionen kring etniska äldreboenden. För att göra denna analys utgår vi bland annat från socialkonstruktionismen samt en teori kring claims-making. Med detta avsnitt vill vi därför skapa förståelse för både hur diskussionen är uppbyggd med utgångspunkt i tidnings- och tidskriftsartiklarna samt vilka som får ta plats och därmed bidrar till att sprida information om fenomenet etniska äldreboenden och den målgrupp som ofta diskuteras med koppling till detta.

5.2.1 Vem kommer till tals?

Ur en socialkonstruktionistisk synvinkel är en viktig fråga vem som kommer till tals i materialet. Torres och Lindblom (2011) skriver exempelvis i sin artikel om etnicitets- och migrationsrelaterade frågor inom äldreomsorgen att utifrån socialkonstruktionismen har media en viktig roll i konstruerandet av föreställningar om vissa grupper och fenomen.

Frågan om vem som kommer till tals kan både handla om vem som faktiskt uttalar sig, men också vem de uttalar sig om. Jönson (2010: 32-33) hänvisar till Bakshi (2000) som skiljer mellan utsagans aktörer och utsägandets aktörer: "Utsagans aktörer är de som texten handlar om; det kan vara individer, kategorier, institutioner eller andra. Utsägandets aktörer är de anspråksformulerare som står för beskrivningarna.". I detta kapitel redogör vi för vilka aktörer vi har hittat i materialet och vilka aktörer som verkar ha status och/eller kompetens att uttala sig, samt försöker besvara frågan om vilka som *inte* kommer till tals eller vars perspektiv inte lyfts fram. Vi kommer även att föra en kort diskussion kring hur dessa aktörer talar om målgruppen (utsägandets aktörer) och vad det kan innebära för målgruppen.

I artiklarna är det relativt få som låter målgruppen som diskuteras komma till tals. De som oftast kommer till tals är politiker, verksamhetschefer inom äldreomsorgen, forskare samt företrädare för olika invandrarföreningar. Deras perspektiv framställs antingen genom att de själva står som artikelförfattare eller att de har intervjuats av journalister. Ett exempel är artikeln "Landsmän bäst för gamla invandrare" av Annika Engström i Svenska Dagbladet (2003). Artikeln utgår från en intervju med Azita Emami, professor i omvårdnad, där hon menar på att äldre med utländsk bakgrund som är bosatta i Sverige mår bäst om de får umgås med sina landsmän. Artikelförfattaren skriver även om Emamis intervjuer med 75 äldre

iranier vid ett iranskt dagcenter och Emami säger att ”Först när de fick en vardag bland sina landsmän på dagcentret, fick livet en mening igen och de kände sig friskare”.

Artikeln ”Många invandrare far illa” skriven av Lillemor Sahlberg i tidskriften Ny i Sverige (1991) baseras framförallt på en intervju av Christina Lind Brodén, chef för Rinkebys äldreomsorg. Hon talar bland annat om ”invandraråldringarna” som bor i ett servicehus i Rinkeby och menar på att många av de invandrade pensionärerna far illa av myten att de skulle ha det bättre än svenska pensionärer då de har anhöriga som tar hand om dem. ”Invandraråldringarna har känt sig utstötta och överblivna. De har känt att de varit till besvär för familjen. Myten gör att invandraråldringarna kan fara hemskt illa i det svenska samhället”.

Dessa två artiklar har gemensamt, med många av de övriga, att målgruppen som diskuteras, inte själva får komma till tals. En tänkvärd fråga att ställa kring dessa artiklar är vad detta, att inte målgruppens egna synsätt vägs in, gör med diskussion i sig. Det är exempelvis intressant hur de som får ta stor plats i artiklarna ovan talar om vad som ger livet mening hos en målgrupp och hur ”invandraråldringarna” har känt sig utstötta, och detta utan att målgrupperna själva fått komma till tals i diskussionen.

Begreppet Claims-making grundar sig bland annat i en socialkonstruktionistisk syn på sociala problem, på så sätt att en företeelse inte är ett socialt problem förrän det blir kategoriserat som ett sådant, och att de som skapar detta sätt att se på en företeelse som ett socialt problem kallas för just claims-makers (Loseke 2008). På så sätt har de som får komma till tals i massmedia och i andra forum en relativt stor makt att styra ämnet eller frågan som diskuteras i en viss riktning. Vad som därefter sker är att allmänheten (audience) avgör trovärdigheten i vad som sägs av claims-makers (Loseke 2008).

Utifrån en intersektionell analys kan följaktligen teorier om vem som kommer till tals kopplas till maktstrukturer i samhället och studier kring underordnade och marginaliserade grupper i samhället (Mattsson 2010). På ett sätt visar nämligen diskussionen i media och i andra liknande forum på vem som har status och vem som har rätt att uttala sig om ämnet. Att skriva om myter kring anhörgvård och om hur ”invandraråldringar” känner sig utstötta och överblivna kan ses som ett sätt att göra ett socialt problem av en social företeelse, och genom att endast låta en avgränsad grupp komma till tals begränsar man även möjligheterna till ett mer mångfacetterat sätt att se på samma företeelse.

5.2.2 Hur talas det om målgruppen?

Någonting som är av vikt i en diskussion kring vem som kommer till tals är vem det talas om och hur det talas om denna person eller denna grupp. När man skriver specifikt om målgrupper som till exempel *äldre invandrare* eller *invandringsåldringar* och inte väver in tankar från gruppen själv, uppfattar vi detta som att personerna som innefattas i kategorierna marginaliseras. Mattsson skriver om förståelser av maktstrukturer och menar på att ”/.../ det är de krafter i samhället som skapar kategorier och grupper och som också ordnar dessa hierarkiskt i förhållande till varandra. Vissa grupper kommer att värderas högre än andra grupper” (Mattsson 2010: 31). Ett sätt att behandla teorier om vem som får ta plats i en diskussion kan därför vara att fundera över vad dessa personer gör med dem de talar/skriver om. I ett par av artiklarna vi har tagit del av görs det en typ av indelning av den för artikeln aktuella målgruppen som offer och exempelvis politiker eller kommunen som förövare och på ett par ställen skrivs det om ”våra gamla” som några som måste tas om hand.

Jönson (2010) skriver att ”Ofta renodlas exempelvis beskrivningar av *offer* och *förövare*, så att ett drama gestaltas mellan en part som är svag och utan skuld och en part som är stor, stark och omoralisk i sitt agerande” (ibid: 33). Ett tema som dyker upp i artiklarna är ett sätt att skriva om och nämna negativa faktorer med att vara äldre med utländsk bakgrund i Sverige, så som hur demens kan leda till att man tappar det svenska språket och hur detta då kan leda till isolering och utanförskap. Därefter kan resonemangen övergå i att beskriva ”förövaren” som är skyldig att agera,”Sirkka-Liisa Ekman tycker till exempel att politikerns och tjänstemäns tal om integration av invandrarna i det svenska samhället klingar falskt när det faktiskt handlar om att mer eller mindre tvinga dem till anpassning” (Vårdfokus 1999). Med koppling till dessa resonemang om offer och förövare samt ett benämning av ”våra äldre” skriver Katarina Ekspong i artikeln ”Invandrare får egna äldreboenden” i Svenska Dagbladet att ”Idag konsumerar äldre invandrare hälften så mycket kommunal vård som svenskar. Familjerna tar själva hand om sina åldringar, både av fri vilja och för att bra alternativ saknas”. Genom att skriva ”sina gamla” samt att försätta gruppen i en offerposition ser vi som ett uttryck för paternalism. Ser målgrupperna sig själva som offer eller är det någonting som har skapats av de som får ta plats i diskussionen? Här kan vi se hur artikelförfattarna som claims-makers har möjligheten och makten att på ett sätt avgöra och påverka hur allmänheten ser på och uppfattar den kategori av *äldre invandrare* som är föremål för diskussionen om etniska äldreboenden.”/.../ många som saknar egna erfarenheter av etniska minoritetsgrupper förlitar sig på de bilder som förmedlas via media” (Lindblom & Torres 2011: 223).

Vi kan därmed se hur en diskussion kring vem som får komma till tals i våra artiklar är av vikt för en fortsatt förståelse kring synen på de målgrupper som beskrivs och detta kan sedan analyseras i frågor om kategorisering av individer och grupper.

5.2.3 Problemformuleringar och lösningar

Etniska äldreboenden är en slags lösning på hur äldreomsorgen ska bemöta det växande antalet utlandsfödda personer i Sverige, något som har beskrivits som en utmaning av flera forskare (Torres 2010). Heikkilä, Sarvimäki och Ekman (2007) lyfter fram en problematik kopplat till att samtida vård och omsorg för äldre människor oftast planeras utifrån majoritetsbefolkningens behov, trots att det i de flesta av västvärldens länder bor människor som har invandrat från andra länder och att denna grupp ständigt ökar i antal. De framhäver även behovet av att börja arbeta med kultur inom vård och omsorgen.

In Sweden, many older Finnish immigrants wish to be provided with care in their own ethnic group. Other studies have shown that being cared for by members of one's own ethnic group is beneficial for the older patients, as is the use of culture brokers, and different forms of staff education in cultural issues (Heikkilä, Sarvimäki & Ekman 2007: 354).

I artiklarna lyfts det ofta fram problematiska aspekter med just det faktum att kategorin *äldre invandrare* i Sverige ökar samt att kommuner inte verkar vara i beredskap att hantera de nya utmaningar som kan uppstå inom äldre vården. I artikeln "Här får alla tala sitt eget språk" i Expressen (2009) skriver artikelförfattaren att trots att mer än 13 % av svenskar över 65 år har utländsk bakgrund, erbjuder de flesta kommuner inte äldreomsorg på andra språk. Likaså skriver Ylva Johansson och Birgitta Nilsson i artikeln "Äldreomsorgen förändras" (Sydsvenskan 2006) att det behövs nya initiativ inom vård och omsorg då andelen äldre med utländsk bakgrund kommer att öka. Vad vi har kunnat se är att diskussioner om brist på beredskap för att möta målgruppens behov är någonting som har pågått under flera år, och diskuteras i media än idag.

I diskussionen om etniska äldreboenden läggs det även mycket fokus på språk samt kulturbegreppet. Teman som lyfts fram är hur målgruppen som diskuteras har rätt till kulturanpassad vård eller kulturkompetent personal. Detta diskuteras med koppling till att en persons kulturella bakgrund blir allt viktigare med åldern samt att demens kan leda till en förlust av senast inlärda språket.

Men livsvillkoren för den invandrade handlar inte bara om språkkunskaper, det handlar också om den kulturmiljö som personen vistas i. Minnet bärs lika mycket av dofter, smaker och känslor som av språk. Därför har matchande kulturkompetens hos den personal som arbetar med äldre invandrade lika stor betydelse som relevanta språkkunskaper (Sydsvenskan 2006).

De nämnda problemformuleringarna och lösningarna kan ses som sätt att synliggöra sociala problem och vad de innebär. Loseke (2008) lyfter fram en definition av sociala problem samt fyra ”beståndsdelar” som de förknippas med. Den första aspekten är att vi använder begreppet socialt problem för att visa på att någonting är fel och att skada på något sätt kan uppstå. Ett socialt problem måste även vara utbrett och alltså drabba mer än en person. Slutligen förknippas sociala problem också med tillstånd eller situationer som vi tror kan förändras och som vi anser bör förändras. ”To say that something is a social problem is to take a stand that *something needs to be done*” (Loseke 2008: 7). När artikelförfattarna skriver om en språkproblematik, vikten av att arbeta med kultur samt att det saknas beredskap för den ökande gruppen av *äldre invandrare* är det alltså ett sätt att uppmana till förändring. Att skriva om den ökande gruppen visar även på att detta är ett problem som drabbar många och inte bara ett par enskilda individer.

5.2.4 Att skapa ett socialt problem

För att återkoppla till tidigare resonemang om bland annat teorier kring ”claims-makers” och ”audience members” omfattar diskussioner om sociala problem ofta tankar kring vem som skapar dessa formuleringar och vem som får ta plats i debatten. Exempel på sådana claims-makers är forskare, massmedia samt socialarbetare. Loseke uttrycker sig som följer: ”What all these people share is the goal of persuading audience members to define and respond to particular conditions as social problems” (Loseke 2008: 51). Vi skulle alltså kunna se på alla textmassor om etniska äldreboenden som försök att göra anspråk (claim) på företeelser som sociala problem och som någonting som det måste göras något åt. En fråga att ställa sig kan vara hur dessa anspråk skapas, och således vilka strategier som används för att sprida ett budskap om sociala företeelser som sociala problem. Loseke (2008) tar upp ett par exempel på sådana strategier (se 3.2 *Tidigare forskning*) bland annat att typifiera berättelser samt skapa extrema konsekvenser genom att använda sig av ”starka” ord.

Att som artikelförfattare använda sig av en ”typfallsberättelse” och skriva med ”starka” ord kan ses som ett sätt att synliggöra ett socialt problem genom viljan att få

allmänheten att reagera. I en artikel i tidningen Vårdfokus (1999) skriver artikelförfattaren om en form av undersökning av en forskare inom äldre vården och tar upp ett exempel från ett omvårdnadstillfälle:

Den vårdare som inte talade patientens språk kunde inte stödja honom så att han vågade ta egna initiativ. Vårdaren gav istället korta kommandon till patienten, vilket fick patienten att tystna när han inte kände sig förstådd. I vissa fall blev han dessutom förvirrad av bristen på kommunikation.

Detta skulle kunna betraktas som ett exempel på en typfallsberättelse som förekommer i empirin där det framförallt skrivs om vikten av språk och kommunikation inom äldreomsorgen.

I artikeln ”Äldre invandrare glöms bort” (Dagens nyheter 1989) skriver artikelförfattaren att ”Många äldre invandrare i det svenska samhället är bortglömda och i många avseenden försummade” och här skulle orden ”bortglömd” och ”försummad” kunna betraktas som ”starka” ord för att visa på någon form av allvar i situationen. Kristina Heikkilä skriver i artikeln ”På väg mot en mer nyanserad bild av de äldre finländska invandrarnas situation” (1996) att

Många invandraråldringar lever i ensamhet och isolering. Många finska invandraråldringar som ringde oss, berättade om sin nöd, att de inte vågade gå ut, att de inte kunde gå ut p.g.a sin sjukdom eller handikapp, att de glömt bort den svenska de en gång lärt sig, eftersom de inte hade någon att tala svenska med. Många grät i telefon.

Här ”skapar” författaren ett socialt problem genom att använda sig av både en form av typfallsberättelse samt starka ord så som isolering och nöd. Att dessutom använda sig av ordet ”många” på flera ställen indikerar på att detta ska ses som ett utbrett problem och därför som ett tillstånd som det måste göras någonting åt.

Vad vi har kunnat utläsa ur denna analys av vem som kommer till tals samt hur problemformuleringar ser ut i vår valda empiri är bland annat hur kategorin *äldre invandrare* presenteras som ”problemgrupp”, på så sätt att de beskrivs i termer av åtgärder som behöver göras för att lösa det sociala problem som kategorin *äldre invandrare* är en del av. Detta sätt

att se på gruppen förstärks sedan av analysen om vem som kommer till tals, just då den diskuterade kategorin *äldre invandrare* sällan får komma till tals själva.

5.3 Kategorin *äldre invandrare*

Utifrån vem som kommer till tals och hur dessa talar om målgruppen, så förs tankarna vidare till vilka kategoriseringar som görs i materialet. Genom att studera texter utifrån frågor om kategorisering och med ett kritiskt synsätt på hur kategorier konstrueras, används och är del av olika processer, så kan man öppna upp för nya sätt att betrakta människor och bedriva forskning. Nilsson (2008) ställer frågan om vad det egentligen innebär att studera kategoriseringar och menar att det är problematiskt att forskning ofta utgår ifrån givna kategorier utan att ifrågasätta dem. Ett exempel på en sådan kategori är just ”äldre”, vilket är en kategori som består av många olika människor, men ofta i hög grad definieras utifrån ålder (ibid.). Med frågor som har sin utgångspunkt i ett synsätt som handlar om hur vi via sociala, kommunikativa processer konstruerar olika kategorier har vi synliggjort vilka kategorier som används i textmaterialet och vilka egenskaper som dessa kategorier tillskrivs.

De tre huvudsakliga kategorierna som är centrala i diskussionen om etniska äldreboenden är *äldre invandrare/invandrade* eller *äldre med utländsk bakgrund*. Fortsättningsvis i det här kapitlet kommer vi att hänvisa till kategorin *äldre invandrare*, istället för att ständigt upprepa alla tre formuleringar. Kategoriseringen *äldre invandrare* bör problematiseras och här tar vi som teoretiskt verktyg hjälp av ett citat av Owe Ronström som uttrycker sig i en intervju för tidskriften *Äldre i centrum* (Westlander 2003):

Begreppet, som det nästan alltid används, omfattar en kategori gamla människor med viss etnisk bakgrund. Med äldre invandrare menar man ju inte gamla amerikaner eller danskar. Inte heller norrmän, trots att de utgör den näst största invandrargruppen i Stockholm.

Utifrån den här problematiseringen omfattar kategorin *äldre invandrare* med andra ord inte *alla* som är just *invandrare* och *äldre*, utan endast vissa grupper. Flera artikelförfattare gör avgränsningar och väljer då att göra olika distinktioner för att göra det tydligt för läsaren precis vilka man syftar på. Om det är så att en allmän uppfattning är att inte alla omfattas i kategorin *äldre invandrare* kanske textförfattarna ser ett behov av att dela upp kategorin i

flera sub-kategorier för att på så sätt synliggöra behoven hos den specifika sub-kategori som artikeln handlar om. Artikelförfattare kan exempelvis skriva om *äldre iranier, personer från samma etniska kategori, äldre som invandrat från Latinamerika och Spanien, åldrande ester och dementa finska invandrare*. Alla dessa formuleringar är kategorier som tillskrivs vissa egenskaper och särskilda behov i materialet, men de har även mycket gemensamt så som behovet av att tala sitt modersmål och fira de traditioner som beskrivs som typiska för varje kategori. Med varje kategori följer olika kulturella bakgrunder och det verkar vara något som används för att bidra till en känsla av gemenskap, särskilt i de etniska äldreboendenas hemsidor.

5.3.1 Kategoriseringar som åtskiljande

Något som är gemensamt för beskrivningarna av *äldre invandrare* är att det finns vissa bekymmer och särskilda situationer (som exempelvis "kulturkrockar" i vårdmötet) kopplat till kategorin, vilket vi till viss del beskriver närmare under rubriken "Problemformuleringar och lösningar". Kategorin brukar i artiklarna även beskrivas som en heterogen grupp som ständigt ökar i antal:

/.../ forskarna kom fram till att äldre invandrare, också inom samma språkgrupp, är en väldigt heterogen grupp människor. Många av dem är väl integrerade i det svenska samhället och ser sig som svenskar. Samtidigt finns det individer som lever i isolering på grund av bristande språkkunskaper och dålig utbildning. (Vårdfokus 1999)

Men sedan kan kategorin *invandrare* i samma artikel beskrivas i ordalag som föreslår att det är en särskild kategori som är annorlunda än svenskar:

/.../ majoriteten av invandrarna i Sverige kommer att söka sig till den allmänna, offentliga äldrevården, och att kommunerna därför måste planera för att ta hand om dessa gamla, tillsammans med svenskar, på ett bra sätt.

Det sker i ovanstående stycke en åtskillnad mellan *dessa gamla* och *svenskar*, vilket är en formulering som egentligen inte hänger ihop med den tidigare förklaringen av kategorin. Att sätta *äldre invandrare* och *svenskar* som åtskilda på det här viset är vanligt i diskussionen om etniska äldreboenden. *Äldre invandrare* görs till något som är annorlunda i förhållande till *svenska äldre*, vilket gärna förs ihop med resonemang om skilda behov och förutsättningar

kategorierna emellan. En väldigt omfattande kategorisering som består av en heterogen sammansättning personer görs till en samlad grupp som måste anpassas, kunna vårdas *tillsammans* med en annan omfattande kategori (*svenskar*). *Äldre invandrare* kan beskrivas som isolerade från den offentliga äldreomsorgen och även inom äldreboenden, samt att *de behöver* äldreomsorg på det aktuella hemspråket. Nilsson (2008: 18) skriver om ett uttryck inom gerontologin som säger att ”vi föds som kopior men dör som original.”. Genom den här formuleringen vill man uppmärksamma vilken heterogen grupp äldre är, trots att den ofta beskrivs som en kategori med gemensamma karaktäristika i den offentliga diskussionen och även inom forskning.

Intersektionalitet är ett synsätt som ofta glöms bort när man pratar om äldre, och man bortser då från olika faktorer som kön, etnicitet, sexualitet och funktionalitet (ibid.). Emami (2011) menar att *äldre invandrare* är dubbelt utsatta både på grund av sin stigande ålder, vilket har en lägre social status än att vara ung och frisk, och även på grund av sin invandrabakgrund som ofta följs av språksvårigheter och sämre socioekonomiska förutsättningar. Inom diskussionen om etniska äldreboenden som en lösning för *äldre invandrare* är det inte ovanligt att man på olika sätt tar upp etnicitet och talar om till exempel italienare, finländare, greker, iranier och ungrare, men istället talar man då om dessa *etniska kategorier* som att de har gemensamma behov och bortser från att även dessa kategorier utgörs av heterogena sammansättningar individer. Aspekten genus är inte helt frånvarande i diskussionen om etniska äldreboenden, men tas då upp som naturligt och oproblematiserat, så som när man gör antaganden om hur kvinnor/män vill vårdas eller vilka intressen de har (exempelvis att kvinnorna på vissa boenden gärna är med och lagar mat eller att man vill vårdas av någon med samma kön).

Sammanfattande vill vi förtydliga att kategorin *äldre invandrare* ofta beskrivs i termer av problem och inte med egenskaper kopplade till resurser. Det är därför svårt att göra en tydlig skillnad på vad som utgör problemformuleringar och vad som i materialet handlar om kategorins egenskaper.

5.3.2 Kultur och etnicitet

Centrala begrepp i diskussionen om etniska äldreboenden är etnicitet och kultur och det finns olika sätt att se på vad etnicitet är och hur vi förhåller oss till det. Somliga menar att etnicitet är en fundamental mänsklig egenskap, dessa brukar kallas för essentialister som går emot till exempel konstruktivister. Har man en sådan utgångspunkt så anser man att vi alla tillhör olika etniska grupper och att de som befinner sig inom samma grupp har liknande egenskaper och *är* lika varandra. Det här resonemanget resulterar i en enkel formel: ”Jag är svensk (eller turk, grek, finne etc)! Därför gör jag det på svenska! Alltså är jag svensk!” (Ronström 1996: 51). En annan aspekt är att åldrande ofta ses som en naturlig och överordnad kategori inom forskning, varför andra kategorier som etnicitet och kön blir mindre viktiga ju äldre man blir. Ronström (1996) menar att man som forskare ofta måste fokusera på en av dessa kategorier och att det många gånger är nödvändigt att göra gruppen man studerar till en homogen grupp, vilket självklart kan ses som problematiskt. I detta avsnitt redogör vi för vilka föreställningar kring etnicitet och kultur vi har upptäckt i vårt material och hur olika formuleringar kan förstås.

Formuleringar om kultur kan ha att göra med hur olika kulturer förhåller sig till varandra och tenderar att handla om *äldre invandrare* eller till exempel en specifik kategori som *finländare* i jämförelsen med *svenska äldre* och *svensk kultur*. Begreppet kultur blir dock i sådana diskussioner lämnat för egen tolkning utan förklaring om vad det innebär och hur författaren definierar det. Till exempel kan en titel på en tidskriftsartikel om ett dagcenter (Äldre i centrum Nr 2/2003) se ut så här: ”En bro mellan persisk och svensk kultur”. Den här formuleringen antyder att *persisk kultur* och *svensk kultur* på ett naturligt sätt inte möts i andra sammanhang. Det förklaras dock inte närmre vad som innefattas i *kultur* eller *persisk kultur*. På boendet *Persikans* hemsida skriver man att ”Här på Persikan visar vi respekt och hänsyn för den annorlunda syn på könsroller som finns i den persiska kulturen”. Äldreboendet *Finskt äldrecentrum* skriver i sin tur ”Från början har föreningen haft målsättningen att främja finska språket och bevara kulturen.”. Etniska boenden motiverar gärna sin existens genom att poängtera deras roll i bevarandet av gemenskap för olika grupper som har en kulturell samhörighet. Kultur som begrepp definieras inte, men om man ser till vad boendena gör för att på olika sätt skapa gemenskap och särskild profil, så kan man få en känsla av vad kultur är inom boendet. Kultur kan utifrån de etniska boendenas hemsidor översättas till språk, traditioner, religion, högtider, mat, musik och känsla av identitet. Allt detta tillsammans skapar då trygghet och stabilitet, samt kontinuitet för mottagaren av vården.

Ett annat tema som förekommer i materialet är mångkulturalitet. En sådan artikeltitel kan se ut så här: ”Äldreomsorgen blir mångkulturell- särskild vård bara för en minoritet” (Läkartidningen Nr 32-33/1998). Artiklar som handlar om mångkulturell vård kan också handla om kulturell kompetens, vilket kan innebära språkkunskaper hos personalen och kunskap om *olika kulturer*. Mångkulturell vård kan också relateras till ett individualistiskt perspektiv där valfrihet är centralt. Den mångkulturella vården handlar då om att språkanpassa vården, att se till personalens språkresurser och att öka förståelsen för varje individs kulturella bakgrund.

5.4 Nationalistiskt material

I detta kapitel beskriver vi ett par av de artiklar samt kommentarsfält som är kopplade till nationalistiska hemsidor så som *Fria Tider*, *Tidningen Realisten* samt *SD Västernorrlands* hemsida. Genom att beskriva dessa artiklar och kommentarsfält närmare vill vi skapa en kunskapsgrund för följande avslutande kapitel samt vidare diskussion.

Artikeln ”91-årig svensk nekas bo med fru när kommunen satsar på etniskt äldreboende” från *Fria Tider* beskriver hur Norrköpings kommun nekat en 91-årig man att bo tillsammans med sin hustru. Redan i titeln på artikeln görs en poängtering att den orättvisa behandlingen gäller en *svensk*, vilket är en viktig åtskillnad, och *svensken* ställs också emot en förövare (här kommunen eller det etniska äldreboendet). Mannen ansökte om att få bo tillsammans med sin hustru då han hade svårt att klara sig själv. Efter avslaget från kommunen överklagade mannen till Förvaltningsrätten som gav honom rätt men nu har Norrköpings kommun överklagat beslutet eftersom ”hög ålder, saknad efter hustru samt ensamhet” inte är ett giltigt skäl till särskilt boende. Vidare skriver artikelförfattaren att ”vissa grupper har dock rätt att ställa krav” och hänvisar till etniska äldreboenden för svårintegrerade invandrare som kommunen ska satsa på. ”Invandrare” ska erbjudas platser på äldreboende där de får tillgång till bland annat språkkunnig personal samt mat från hemlandet.

För att klara detta ska kommunen anställa särskild ”två- eller flerspråkig personal” på skattebetalarnas bekostnad, som får ett ”extra ansvar” för att invandrarna ska slippa tala svenska, slippa äta svensk mat och slippa ta del av svensk kultur.

Artikelförfattaren avslutar genom att hänvisa till reaktioner över beslutet på nätet och menar på att många har varit kritiska mot utslaget ”/.../ mot bakgrund av Miljöpartiets och regeringens beslut att låta hundratusentals somalier anhöriginvandra till Sverige, som motiverades just med att det vore inhumant att splittra makar och familjer”. Här lyfts problemet från kommunen till regeringen och till en annan fråga än äldreomsorgen: anhöriginvandring. Problemet som handlade om beslutet om en enskild 91-årigs rätt att bo med sin hustru går över till att handla om ett strukturellt problem som gäller invandring. Här görs också ett förtydligande att något orättvist har skett, eftersom motiveringen för den så kallade anhöriginvandringen är att familjer och makar inte ska splittras, vilket är det *inhumana* som *svensken* har utsatts för.

Artikeln ”Ministern stöder segregerad äldrevård” i *Fria Tider* utgår bland annat från Barn- och äldreminister Maria Larssons uttalande om möjligheten för *äldre invandrare* att

välja etniska boenden utefter ”språkliga och kulturella skillnader”. Artikelförfattaren skriver sedan att detta skulle ha kunnat vara olagligt om det gällde svenska äldre. Därefter tas det upp ett par exempel på sådana etniska boenden samt hemtjänst och förskolor. Efter dessa två artiklar följer två kommentarsfält med 69 respektive 102 kommentarer och här framför vi ett par av dem, eller delar av dem i de fall då de är väldigt långa.

För allt annat finns det pengar till men folk som har arbetat i hela sitt liv är dem inte värda något? /.../ Sverige får sluta upp med att dalta med alla invandrare! Alla som kommer hit ska acceptera det som finns här! Passar det inte får de flytta åter till sina hemländer när de blir gamla.

I ovanstående uttalande hänvisar kommentatorn till den äldres rätt, mot bakgrunden att de har bidragit till samhället och välfärden hela sitt liv. En god omsorg på äldre dagar är något dessa personer *förtjänar* utifrån vad de har gett och de är *värdiga*. Kategorin *invandrare* har underförstått inte bidragit på samma sätt och kan välja att lämna landet när de vill. Det sistnämnda är både att definiera så kallade *invandrare* som en homogen grupp där alla har samma möjligheter och det säger också något om att *invandrare* egentligen inte hör hemma här.

Det här ligger i linje med att svenskar ska diskrimineras överallt i samhället. De ska bojkottas om de har fel åsikter, de ska uteslutas ur facket om de är med i fel parti, de ska kallas rasister om de motsätter sig en regelrätt invasion av sitt land /.../ I linje med allt detta är det självklart att det byggs etniska äldreboenden så att alla invandrare på äldre dagar kan slippa varje kontakt med det döende svenska samhället /.../ De ekonomiska prioriteringarna måste alltid gälla invandrare, svenskar ska alltid komma i sista hand och att lägga ned resurser på svenskars äldreboende över huvud taget är slöseri med skattemedel eftersom Sverige inte längre är deras land.

Genom att använda uttrycket “i linje med” ett flertal gånger, gör ovanstående kommentator en koppling mellan den här händelsen och annat som har att göra med invandring och diskriminering av svenskar i andra situationer. Det blir ett sätt att uttrycka att det här beslutet självklart fattades, eftersom det är i linje med hur det ser ut i resten av samhället. Landet Sverige tillhör inte längre *svensken* utan har nu övertagits av *invandrarna* med hjälp av ekonomiska felprioriteringar och de görs på så sätt till förövare. *Svensken* är ett tydligt offer

som ständigt utsätts för olika former av diskriminering och beslutet gällande 91-åringen är bara ett av många exempel på detta.

Man diskriminerar helt öppet de Svenska äldre medborgarna som slitit och ansvarsfullt har betjänat vårt lands politiker och dess skattefinansierade löner under många år. Som tack får våra äldre stå tillbaka för flera invandrande befolkningsgrupper som inte bidragit med en enda krona till vare sig stat eller kommun.

Detta är ytterligare ett citat som visar hur problemet görs till något strukturellt och där någon part är värdig och en annan ovärdig. Att vara värdig handlar om prestationer i samhället och att man har betalat skatt och betjänat politiker, något som de som är ovärdiga inte har gjort. I kommentaren nämns också "våra" äldre, vilket är ett sätt att särskilja *äldre invandrare* från *svenska äldre*. Torres (2010) hänvisar till Mattsson (2001) och skriver om den här sortens formuleringar om invandrare som annorlunda från svenskar och menar att det handlar om ett motsatsförhållande mellan svenskar som en homogen grupp och "invandrarskapets absoluta annorlundahet" (Torres 2010: 26).

Av dessa artiklar och kommentarer kan vi urskilja ett antal teman som ofta kommer upp. Det görs särskiljanden mellan människor och grupper i samhället genom att exempelvis skriva om skillnader mellan *svenskar* och *invandrare*, eller såsom en artikelförfattare skriver om att vissa grupper ("svårintegrerade invandrare") har rätt att ställa krav på äldrevården. Även kategoriseringar görs synliga i denna diskussion på så sätt att många grupper eller kategorier framställs utan att ifrågasättas. I en kommentar nämns till exempel "gruppen invandrare" som några som får ta del av bidrag från svenska politiker samtidigt som "svenska pensionärer" på ett sätt bortprioriteras och i en annan skrivs det om "etniska svenskar". Något annat som går att urskilja ur framförallt kommentarerna är hur det läggs ett relativt tydligt förövar-perspektiv på svenska politiker och "äldre invandrare" samtidigt som gruppen "äldre svenskar" eller "svenska pensionärer" försätts i en offerposition.

5.5 Normativa och kognitiva distinktioner

I tidigare kapitel har vi bland annat tagit upp kategorisering, hur etnicitet och kultur ”görs” i materialet och vilka vanliga problemformuleringar och lösningar vi har hittat. Något som förekommer i alla typer av material är särskiljandet mellan *äldre invandrare* och *svenskar* eller formuleringar som antyder att *äldre invandrare* har annorlunda behov och uppmärksammar att dessa behov måste synliggöras. I det här avslutande kapitlet vill vi därför fördjupa oss i hur man kan förstå det här särskiljande sättet att föra resonemang, utifrån en socialkonstruktionistisk ansats.

I boken *Inklusion och exklusion* av Jan Inge Jönhill (2012) skriver författaren att något grundläggande hos människan är att göra en skillnad mellan sig själv och andra och att det är det första vi gör när vi för en kommunikation. Genom att säga att något är på ett visst sätt så utesluter man att det är på ett annat sätt, man gör en distinktion. Om man till exempel beskriver *äldre invandrare* som isolerade och utanför, innebär detta underliggande att *äldre invandrare* inte är *innanför* (förenklat). I kommunikationen formar vi identiteter genom att göra distinktioner i en ständig process (Jönhill 2012). Det finns dock olika sätt att göra skillnad. Dels finns det något som kallas normativa distinktioner, vilket innebär de normativa åtskillnader vi gör i form av moraliska antaganden om att något är bra eller dåligt, rätt eller fel. Normativa distinktioner bör skiljas från kognitivt motiverade distinktioner, vilket innebär skillnader som görs för att nå kunskap. Utifrån det sistnämnda behöver skillnader inte vara något negativt eller nedvärderande. Säg till exempel att man nedvärderar en viss grupp i förhållande till en annan, då är det antagandet om den moraliska kvaliteten hos den nedvärderade gruppen som är negativ och inte själva åtskillnaden (ibid.). Utifrån detta menar vi att det inte behöver innebära en nedvärdering i att göra en åtskillnad mellan *äldre invandrare* och *svenskar*, om man inte ser skillnader ser man inte heller diskriminering eller att man har olika förutsättningar. Detta innebär dock inte att kategoriseringarna i sig inte är problematiska. Gemensamt för alla typer av material vi har analyserat är att de på olika sätt delar in människor i kategorier, dock skiljer de sig åt när det gäller vilka värderingar man lägger in i kategoriseringarna. Något som är typiskt för kommentarerna på de nationalistiska hemsidorna är att det sker nedvärderingar gentemot framförallt *politiker* eller *äldre invandrare*. En kommentar kan till exempel se ut så här ”/.../ Vi kan konstatera att politikern i sig utgör exempel på människor som saknar anständighet. SKÄMMES TA MIG FAN!” eller ”/.../ Sossarna säljer verkligen ut landet för personer som inte ens har varit med att bygga upp det! Säger bara: Fy fan!”. Självklart måste vi poängtera att det är skillnad mellan

kommentarer som sker av privatpersoner som kan vara anonyma och artiklar som är skrivna av journalister eller forskare, men vi menar att det är ett sätt att belysa hur man kan skilja mellan normativa distinktioner och kognitivt motiverade distinktioner.

I alla tider har människor skilt på "vi" och "dem" för att beskriva människor som tillhör en annan grupp än den egna, vilket är ett förhållande som kan kallas typiskt. I första hand har detta varit en kognitiv distinktion för att förstå andra grupper i omvärlden, men om man ser till hur vi beskriver människor omkring oss så sker detta oftast i form av en normativ distinktion med värderingar (både i positiv och i negativ bemärkelse). En känd anledning till varför man gör en sådan distinktion är att det håller samman den egna gruppen på så sätt att man motiverar sin egen identitet och existens genom att värdera andras (Jönhill 2012). I kapitlet om vem som kommer till tals tog vi upp att äldre personer kan beskrivas som "våra äldre" eller "sina åldringar". Att prata om målgruppen på det här sättet menar vi är ett exempel på att göra en åtskillnad mellan "vi" och "dem", men att det formuleras i uttryck som "våra" och "sina".

I en artikel skriven av Jönson och Nilsson (2007) skriver författarna om hur rörelsen för äldre personers rättigheter i Sverige för sin argumentation. Studiens huvudresultat är att "merit" är ett retoriskt angrepp som har använts som ett sätt att belysa äldre personer som en särskild grupp i rörelsen för äldre personers rättigheter och i andra diskussioner som berör den äldre befolkningen. Författarna själva beskriver "merit" bäst så här: "Merit is concluded to be a rhetorical tool with the potential of countering images of older people as a burden to the young. It portrays seniors as a population worthy of welfare and reverence." (ibid: 28). Det kan till exempel handla om att lyfta fram äldre personers bidragande till samhället och välfärden och framhålla hur de äldre har arbetat hela livet och betalat skatt. De menar dock att det finns problem med det här sättet att mobilisera äldre grupper eftersom det till viss del är kopplat till populistiska aktioner mot till exempel politiker eller migranter (ibid.). Ett mönster i de studerade artiklarna är att man poängterar *äldre invandrades* rätt till särskild vård, baserat på problem så som isolering och kulturskillnader i mötet med den offentliga äldreomsorgen. Detta är, vilket beskrevs tidigare, en särskild skillnad mellan *äldre invandrare* och andra äldre personer. Det är dock även ett sätt att mobilisera grupper och det görs ibland med argumentationen att dessa personer också har bott här länge, betalat skatt och nu är värdiga en bra vård med vårdtagare som talar den hjälpbehövandes modersmål, etcetera. Det här sättet att argumentera för *äldre invandrades* rättigheter liknar hur de nationalistiska artikelförfattarna och kommentatorerna hävdar *svenskars* rätt i samhället. Den nationalistiska sidan av diskussionen tar avstamp i den sida av diskussionen som gör åtskillnader i syfte att mobilisera

och legitimera åtgärden etniska äldreboenden, men gör detta genom att göra *äldre invandrare* och *äldre svenskar* till varandras motsatser och även med vissa moraliska värderingar. I det nationalistiska materialet skapas ett antagonistiskt förhållande mellan *äldre invandrare* och *svenskar* med den typ av argumentation som förs. Jönson och Nilsson (2007) menar att ”merit” ofta är närvarande i diskussioner där de äldre har gjorts till offer och tillhör den mest sårbara kategorin i samhället. Det handlar om att det finns orättvisor och att dessa måste upphöra, med hjälp av att uppröra och visa på den äldre som offer (ibid.).

I föregående kapitel om de nationalistiska källorna synliggjordes ett sätt att kategorisera *äldre svenskar* som offer medan politiker och *äldre invandrare* framställdes som förövarna i diskussionen. Detta går att urskilja både ur de aktuella artiklarna men kanske framförallt i kommentarsfälten till de två artiklarna från *Fria Tider*. En aspekt vi finner intressant är att även de andra textkällorna, såsom artiklarna och tidskrifterna, går att ses ur ett offer- och förövarperspektiv, men på ett annorlunda sätt. Där beskrivs snarare grupper som *äldre invandrare* och *äldre utlandsfödda* som offer och politiker framställs ibland som förövarna. Jönson (2010) skriver om konstruktionen av en identitet som offer utifrån studier kring brott mot äldre och menar att offerbilden kan byggas upp genom en historik om ett ”vi” där olika orättvisor kan lyftas fram. ”Att prata om brott på detta sätt ger rörelsen möjligheter att samla och engagera medlemmar utifrån en offerbild, där äldre är utsatta för många olika typer av orättvisor” (Jönson 2010: 48) och utifrån detta sätt att utforma orättvisor kan man vidare ställa krav mot omgivningen. I de flesta medie- samt tidskriftartiklar skrivs det till exempel om målgruppen *äldre invandrare* eller *äldre med utländsk bakgrund* utifrån deras offerposition genom att framförallt nämna konsekvenser som isolering i samhället samt inom äldreomsorgen.

Vad vi kan se är att både de nationalistiska artiklarna, hemsidorna och kommentarsfälten samt övriga artiklar och tidskrifter i viss mån framställer den diskuterade målgruppen som offer, och detta skulle därmed kunna betraktas som ett sätt att samla anhängare för att kunna ställa krav på omgivningen i form av politiska mål och aktioner. Det finns alltså vissa likheter i hur man för diskussionen kring ämnet etniska äldreboenden utifrån två olika målgrupper som offer, *etniska svenskar* eller *svenska pensionärer* samt *äldre invandrare* eller *äldre med utländsk bakgrund*.

Sättet som vi namnger andra grupper kan variera och just nu är ”etnisk” eller ”etnicitet” ett vanligt sätt att särskilja vissa personer från andra (ibid.). Varför det har blivit så att begreppet etnicitet har fått stor betydelse kan förklaras ur politiska och historiska perspektiv, vilket vi väljer att inte fördjupa oss i här (se istället 1.5 *Begrepp*). Etnicitet kan ses

som olika viktigt inom olika sammanhang, vilket Jönhill (2012) poängterar med Eriksens (2003) resonemang om individers olika sociala positioner och möjlighet till identiteter. Enligt Bacal (1996) är etnicitet en huvudaspekt när det handlar om social differentiering och komplexitet bland åldrande människor. Etnicitet kan också vara en markör för vilken position man har i samhället, vilket kan kopplas till vilka förutsättningar man har att komma i kontakt med den offentliga vården. I diskussionen om etniska äldreboenden blir det tydligt hur pass viktig frågan om etnicitet har blivit inom äldreomsorgen, trots att det är ett problematiskt begrepp utan någon entydig definition.

6. Slutdiskussion

Vårt syfte med den här undersökningen var att undersöka vad som tas upp i diskussionen om etniska äldreboenden med fokus på föreställningar om kategoriseringar, samt problemformuleringar och lösningar som rör dessa. Vi valde att dela upp vår analys i olika kapitel som är kopplade dels till frågeställningarna och även till de frågor vi har tagit upp i vår kodning av materialet. Analysen påbörjas med ett kapitel som är menat att ge läsaren en överblick av hur materialet kan se ut avseende innehåll och uppbyggnad. Den övergår sedan i att belysa frågor om vem som kommer till tals, vilka problemformuleringar som går att utläsa vad gäller kategorin *äldre invandrare* i diskussionen om etniska äldreboenden och vilka centrala kategoriseringar som sker. I slutet av analysen redogör vi för materialet som har en nationalistisk utgångspunkt och avslutar sedan med att föra resonemang kring särskiljande, "vi" och "dem" och hur de olika materialen relaterar till varandra.

Våra huvudsakliga resultat kan delas upp i tre punkter. Den första handlar om att etniska äldreboenden ofta beskrivs som en lösning på kommunikationsproblem mellan vårdtagare och vårdgivare inom den offentliga äldreomsorgen, samt problem som rör isolering och ensamhet. De ses även som ett sätt att hantera "kulturkrockar" som kan uppstå i mötet mellan så kallade äldre invandrare och äldre svenskar i empirin och på vilket sätt dessa åtskillnader ser olika ut i det nationalistiska materialet och den övriga empirin. Skillnaden mellan materialen handlar om normativa och kognitiva distinktioner samt på vilket sätt problemformuleringar byggs upp. Till sist fann vi att äldre invandrare ofta beskrivs som en homogen grupp och att de sällan kommer till tals i diskussionen om etniska äldreboenden.

Vi tror att en konsekvens av att diskutera kategorin äldre invandrare i media och forskning utifrån antaganden som antyder att gruppen är homogen, avseende behov och kulturell bakgrund, är att dessa föreställningar påverkar det konkreta bemötandet av äldre med utländsk bakgrund som vänder sig till den offentliga vården. Vi anser att en annan problematisk aspekt i den här diskussionen är bristen på forskning som ligger till grund för uppkomsten av etniska äldreboenden. Dessa boenden uppmuntras till exempel starkt av politiker runtom i landet trots att det inte i någon större utsträckning finns vetenskaplig grund för åtgärden.

För att avsluta den här uppsatsen vill vi nu ta upp vissa teman utifrån frågor som har kommit upp under arbetets gång som kan bidra till intressanta diskussioner, vilka handlar om

integration och desintegration, samt perspektiv som har utelämnats i diskussionen om etniska äldreboenden.

Integration och desintegration

Diskussionen om etniska äldreboenden är ofta kopplad till begreppet integration. Etniska äldreboenden förs då fram som en lösning på ett problem som handlar om att kategorin *äldre invandrare* inte integreras i det svenska samhället och på grund av detta utanförskap lämnas isolerade, både i sina egna hem och i kontexten av vården. Vi menar att sådana problemformuleringar antyder att samhället idag är homogent och att *äldre invandrare* blir en kategori som måste anpassas till det homogena samhället. Integration handlar i sin grund om att passa in genom att anpassa sina normer och värderingar, men utan att förlora sin tidigare identitet (Jönhill 2012). Enligt socialpsykologin är det senare inte möjligt, varför begreppet till stor del egentligen liknar sin föregångare assimilation som betyder att göra lika. Jönhill (2012) resonerar kring hur vi idag använder oss av Durkheims synsätt att samhället endast fungerar som homogent med lika normer och värderingar, men att det finns teorier som handlar om att desintegration egentligen är mer främjande för samhället. Desintegration handlar om att heterogenitet och mångfald öppnar för “möjligheter att hantera motsättningar, meningsskiljaktigheter och konflikter mellan personer och grupper, och därmed ökar också samhällets möjligheter att överleva” (Jönhill 2012: 155), medan krav på integration kan leda till konflikter och sociala problem (ibid.). Vi anser utifrån dessa resonemang att företeelsen etniska äldreboenden är intressant eftersom den kan tas upp som ett sätt att integrera *äldre invandrare* i den offentliga vården, men egentligen är desintegrerande till sin natur som särskiljande åtgärd. Frågor som har kommit upp under studiens gång handlar bland annat om temat lika vård för alla och vad det innebär. Finns det till exempel ett problem i att inte ta upp och reflektera kring begrepp såsom segregation och integration eller andra “risker” med exempelvis etniska äldreboenden eller andra särlösningar inom äldreomsorgen kopplat till äldre med utländsk bakgrund? I diskussionen om etniska äldreboenden beskrivs kategorin *äldre invandrare* ofta i termer av problem och som en målgrupp med annorlunda behov i förhållande till vård och omsorg. Hur påverkar detta synen på målgruppen?

Vilka perspektiv utelämnas?

I analysen av vår empiri lade vi ett visst fokus på att fundera över vilka perspektiv kring problemformuleringar som utelämnats i artiklarna, hemsidorna och tidskrifterna. ”Att

identifiera frånvarande problemformuleringar är ett viktigt resultat, som hjälper oss att få ny kunskap om sociala problem” (Jönson 2010: 51). Jönson (2010) skriver om olika tekniker för att hitta frånvaro av perspektiv i texter och en av dessa tekniker är att alltid ha med sig vissa frågor och teman utifrån teorier som exempelvis genusteori. I den empiri vi har analyserat har vi lagt märke till att inte en enda artikelförfattare problematiserar sina resonemang med hjälp av ett genusperspektiv, något som vi anser hade kunnat bidra till ett helt nytt sätt att se på termen etniska äldreboenden med fokus på själva målgruppen. En artikelförfattare skriver i artikeln “Oliven bryter ensamhet och isolering” i tidskriften *Äldre i centrum* (2009) om hur flera kvinnor anlant till ett dagcenter och frågat om språkundervisning på både svenska och sitt hemspråk då de var analfabeter. Vidare tar artikeln “Här får alla tala sitt eget språk” i *Expressen* (2009) upp aspekter kring språkproblematiken och visar på ett exempel med en kvinna som aldrig lärt sig språket då hon varit hemmafru i hela sitt liv i Sverige och därför bara umgått med sin släkt. Genom att applicera genusteorier på dessa ”utlåtanden” hade andra resultat av en analys av hur målgruppen framställs möjliggjorts. På vilket sätt görs särskiljanden baserat på genus i diskussionen om *äldre invandrare*? Vilken syn på jämställdhet kan utläsas ur diskussionen om etniska äldreboenden? Hur kopplas genus till kultur? Utifrån sådana frågor tror vi att det hade varit intressant att göra en liknande undersökning som denna, men med utgångspunkt i genusteorier, för att undersöka samma fenomen ur ett annat perspektiv än det som framställs här i denna uppsats.

Referenslista

- Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.) (2011) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber AB
- Andersson, Katarina (2010) ”Valfrihet och mångfald- ett dilemma för hemtjänsten” *Socialvetenskaplig tidskrift*, nr 3-4, s 308- 324
- Andersson, Lena (1996) ”Lapphemmen i Norrbotten” *Socialmedicinsk tidskrift*, nr 7-8, s 417-424
- Bacal, Azril (1996) “Åldrandet och etnisk identitet bland latinamerikaner i Sverige” *Socialmedicinsk tidskrift*, nr 7-8, s 392- 397
- Barlebo Wenneberg, Sören (2010) *Socialkonstruktivism- positioner, problem och perspektiv*. Malmö: Liber AB
- Brodin, Helene (SOU 2006) ”Den generella äldrepolitiken och den selektiva äldreomsorgen – om kön, klass, etnicitet och åldrande i Sverige”. I Paulina de los Reyes (red.) *Om välfärdens gränser och det villkorade medborgarskapet*. Stockholm: Statens offentliga Utredningar
- Bryman, Alan (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*, uppl. 2. Malmö: Liber AB
- Börjesson, Mats & Palmblad, Eva (2008) *Strultjejer, arbetssökande och samarbetsvilliga- Kategoriseringar och samhällsmoral i socialt arbete*. Malmö: Liber AB
- Ehn, Billy (red.) (1993) *Kultur och erfarenhet- Aktuella teman i svensk etnologi*. Stockholm: Carlsson Bokförlag
- Ekman, Sirkka-Liisa (1996) ”Invandrare och vård vid demens- kommunikation, interaktion och relation i vårdarbetet mellan vårdare och finska invandrare med demenssjukdom” *Socialmedicinsk tidskrift*, nr 7-8, s 412- 416
- Emami, Azita (2011) ”Att vara äldre och invandrare”. I Kerstin Blomqvist & Anna-Karin Edberg, (red.): *Att vara äldre "...man har ju sina krämpor..."*. Lund: Studentlitteratur
- Gaunt, David (1996) ”Etnicitet, åldrande och hälsa: introduktion till ett nytt forskningsfält” *Socialmedicinsk tidskrift*, årgång 73, nr 7-8, s 339-346
- Heikkilä, Kristiina, Sarvimäki, Anneli & Ekman, Sirkka-Liisa (2007) ”Culturally congruent care for older people: Finnish care in Sweden” *Nordic College of Caring Science*, nr 21, s 354- 361
- Heikkilä, Kristina & Ekman, Sirkka-Liisa (2003) “Elderly care for Ethnic Minorities- Wishes and Expectations among Elderly Finns in Sweden” *Ethnicity & Health*, nr 8(2), s 135-146
- Jönhill, Jan Inge (2012) *Inklusion och exklusion. En distinktion som gör skillnad i det mångkulturella samhället*. Malmö: Liber AB
- Jönson, Håkan (2005) *Är detta rasism?- Skepsis och motstånd till personal av utländsk härkomst bland äldre omsorgstagare*. Linköping: National Institute for the Study of Ageing and Later Life (NISAL)
- Jönson, Håkan & Nilsson, Magnus (2007) ”Are Old People Merited Veterans of Society? Some Notes on a Problematic Claim” *Critical Social Studies- Outlines*, vol. 9, nr 2, s 28- 43
- Jönson, Håkan (2010) *Sociala problem som perspektiv. En ansats för forskning & socialt arbete*. Malmö: Liber AB
- Lill, Linda (2007) *Att göra etnicitet- inom äldreomsorgen*. Malmö: Malmö Högskola
- Lindblom, Jonas & Torres, Sandra (2011) ”Etnicitets- och migrationsrelaterade frågor inom äldreomsorgen: en analys av Svenska Dagbladets rapportering mellan 1995-2008” *Socialvetenskaplig tidskrift*, nr 3, s 222- 243
- Loseke, Donileen R. (2008) *Thinking about Social Problems*, uppl. 2. New Jersey: Transaction Publishers

- Magnússon, Finnur & Kiwi, Mahin (2011) ”Integration mot ohälsa. Äldre iranska kvinnor i Malmö” *Socialmedicinsk tidskrift*, nr 3, s 225- 232
- Mattsson, Tina (2010) *Intersektionalitet i socialt arbete- Teori, reflektion och praxis*. Malmö: Gleerups Utbildning AB
- Nilsson, Magnus (2008) *Våra äldre- Om konstruktioner av äldre i offentligheten*. Linköping: Linköpings universitet, Institutionen för samhälls- och välfärdsstudier
- O’Dell, Tom (2002) ”Etnicitet i spänningsfältet mellan kultur och biologi- Den globala identitetens politik”. I Finnur Magnússon (red.) *Etniska relationer i vård och omsorg*. Lund: Studentlitteratur
- Ronström, Owe (1996) ”Äldre invandrare: från teori till praktik” *Socialmedicinsk tidskrift*, nr 7-8, s 347- 356
- Ronström, Owe (red.) (1996) *Vem ska ta hand om de gamla invandrarna?* Stockholm: Stockholms socialtjänsts Forsknings- och Utvecklingsbyrå, FoU-rapport nr 1996:3
- Torres, Sandra & Magnússon, Finnur (red.) (2010) *Invandrarskap, äldrevård och omsorg*. Malmö: Gleerups Utbildning AB
- Westlander, Magnus (2003) ”Etnicitet kan skymma viktiga aspekter” *Äldre i Centrum*, nr 2

Elektroniska källor:

Vetenskapsrådet (2009). Forskningsetiska principer inom humanistisk- samhällsvetenskaplig forskning, <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> (hämtad 2014-05-12)

Empiri

Samtliga medieartiklar och tidskriftsartiklar är hämtade från Artikelsök och Mediearkivet mellan datumen 2014-04-01 och 2014-04-06.

Medieartiklar

Dagens Nyheter 2011-11-03, *Nu ska vi göra allt för att förhindra att äldre far illa*
Dagens Nyheter 2010-07-15, *Hbt-personer får eget äldreboende*
Dagens Nyheter 2009-04-29, *Språkgrupper föreslås få egna äldreboenden*
Dagens Nyheter 1989-05-26, *Äldre invandrare glöms bort: Samhället har ingen beredskap för deras behov*
Dagens Samhälle 2014-04-02, *Språk ett växande problem*
Dagens samhälle 2009-05-05, *Etniskt boende trendigt*
Dagens samhälle 2004-12-09, *Etniska föreningar startar äldreboenden*
Expressen 2009-08-02, *Här får alla tala sitt eget språk*
Expressen 2009-02-07, *Anna & Ulf kollar äldrevården*
Göteborgsposten 2008-12-05, *Äldre invandrares behov glöms bort*
Göteborgsposten 2008-05-01, *Invandrare isoleras på äldreboenden*
Göteborgsposten 2008-05-02, *Hälsoministern: Äldre ska få välja själva*
Göteborgsposten 2008-05-04, *Ledare 5/5: Hemtjänst på hemspråk*
Göteborgsposten 2005-07-12, *Debatt 12/7 Äldre invandrare kan dra nytta av hushållsnära tjänster*
Svenska Dagbladet 2003-04-23, *Trygga i spansk miljö*
Svenska Dagbladet 2003-04-23, *Fel att bunta ihop äldre "hur som helst"*
Svenska Dagbladet 2000-03-20, *Invandrare får egna äldreboenden*
Svenska Dagbladet 2000-03-20, *ingen titel*
Svenska Dagbladet 2000-12-14, *Landsmän bäst för gamla invandrare*
Svenska Dagbladet 1995-11-27, *Persiska ger jobb i äldrevård*
Sydsvenskan 2009-04-21, *Sverigedemokraterna Skånska fästen á Del 1 Listan*
Sydsvenskan 2006-07-05, *Äldreomsorgen förändras*
Sydsvenskan 2006-03-06, *Behov av flerspråkig personal omprövas*
Sydsvenskan 2006-03-05, *"Många lever isolerade och de som hamnar på vårdboenden har ingen att prata med"*
Sydsvenskan 2003-04-14, *Fp föra äldreboendena mångkulturella*
Sydsvenskan 2002-04-30, *Pensionärerna: Gammal invandrare tappar svenskan*

Tidskriftsartiklar

Allt om hjälpmedel Nr 6/2012, *Med doft av orienten- Sveriges första orientaliska äldreboende*
Integration i Fokus Nr 5/2001, *Samvaro på flytande finska: Mat, allsång och bastubad i finskt seniorboende*
Invandrare & Minoriteter Nr 4/2002, *Etniska servicehus bygger broar*
Läkartidningen Nr 32-33/1998, *Äldreomsorgen blir mångkulturell- särskild vård bara för en minoritet*
Mana Antirasistisk tidskrift Nr 6/2009, *Separatistiska seniorboenden på frammarsch*
Ny i Sverige Nr 4/1992, *Gammal i Sverige- Finsk tango i sambatakt*
Ny i Sverige Nr 5/1991, *På judiska hemmet- En trygghet att få åldras bland de sina*
Ny i Sverige Nr 5/1991, *"Många äldre invandrare far illa"*
Ny i Sverige Nr 5/1991, *Estnisk dröm åldringsvård över gränserna*
Ny i Sverige Nr 5/1991, *Här gråter vi ibland men skrattar för det mesta*
Ny i Sverige Nr 5/1991, *Snart 50 000 sverigefinska pensionärer- Politikerna bryr sig inte!*

Socialmedicinsk tidskrift häfte 7-8/1996, *På väg mot en mer nyanserad bild av de äldre finländska invandrarnas situation*

Socialnytt Nr 2/1982, *"Invandrare blir också äldre" Språket- svårt hinder för bra äldreomsorg*

Vårdfokus 1999-01-11, *Inte självklart vilken vård som är bäst för äldre invandrare*

Äldre i Centrum Nr 1/2013, *Utlandsfödd, demenssjuk- och en individ!*

Äldre i Centrum Nr 4/2006, *Tio olika språk på apelrosen*

Äldre i Centrum Nr 2/2003, *Etnicitet kan skymma viktiga aspekter*

Äldre i Centrum Nr 2/2003, *Tillsammans blev vi starka*

Äldre i Centrum Nr 2/2003, *Gärna intressegemenskap men inte etniskt boende*

Äldre i Centrum Nr 2/2003, *Oliven bryter ensamhet och isolering*

Äldre i Centrum Nr 2/2003, *Spansktalande oas i svensk förort*

Äldreboendens hemsidor

Bejtona, <http://www.kavatvard.se/vara-boenden/bejtona/>

Björnkulla ålderdomshem, <http://www.huddinge.se/bjornkulla-alderdomshem>

Finskt Äldrecentrum, <http://www.stockholm.se/-Serviceenhetsdetaljer/?enhet=e5bd06c068534371907e1d716a05be77>

Föreningen Hem för finska åldringar, <http://finsktaldrecentrum.se/forening.html>

Gemenskap i Estniska Seniorhemmet,

[http://www.micasa.se/sv/Fastigheter/Seniorboenden/Grondals-seniorboende/Estniskt seniorboende/](http://www.micasa.se/sv/Fastigheter/Seniorboenden/Grondals-seniorboende/Estniskt_seniorboende/)

Judiska hemmet, <http://www.fjsh.se/sjukhemmet.html>

La Casa, <http://www.kavatvard.se/vara-boenden/la-casa/>

Neuberghska/Bambergiska Vårdhemmet, <http://nbhemmet.se/omoss.html>

Persikan, <http://www.kavatvard.se/vara-boenden/persikan/>

Ungerskt Seniorboende AB, <http://ungerska-hemmet.com/index.html>

Vårbacka Plaza, <http://www.aleris.se/Har-finns-vi/Stockholm/Aldreomsorg/Boende/Varbacka-Plaza/Var-inriktning>

Nationalistiskt material

Samtliga nedanstående artiklar är hämtade mellan datumen 2014-04-01 och 2014-04-06.

Fria Tider 2012-04-03, *91-årig svensk nekas bo med fru när kommunen satsar på etniskt äldreboende* (med kommentarer)

Fria Tider 2013-07-14, *Ministern stöder segregerad äldreomsorg* (med kommentarer)

Nationell.nu, <http://www.nationell.nu/2012/04/20/judar-lever-i-alderdomshem-gjorda-av-guld-svenska-pensionarer-svalter/>

SD, http://simrishamn.sverigedemokraterna.se/2009/05/07/title_2255/

SD västernorrland, <https://vasternorrland.sverigedemokraterna.se/kommunpolitik/aldre-och-handikappomsorg/>

Tidningen Realisten, <https://www.realisten.se/2013/07/14/etniska-aldreboende-ska-lagstiftas-fram/>